

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 6.— lit, za inozemstvo 15.20 Lit

ISKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čerkovnem zavodu:
Ljubljana št. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Il martellamento di Malta

Scontri di pattuglie in Cirenaiica — Otto velivoli inglesi abbattuti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 15 maggio il seguente bollettino di guerra n. 713:
In Cirenaiica scontri di pattuglie. Reparti dell'aviazione italiana e ger-

manica hanno eseguito azioni di bombardamento diurno e notturno contro le basi aeree di Malta. In combattimento otto velivoli inglesi sono stati abbattuti.

Uničevanje Malte

Spopadi patrol v Cirenaiiki — Osem angleških letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 15. maja naslednje 713. vojno poročilo:

V Cirenaiiki spopadi patrol. Oddečki italijanskega letalstva so podnevi in ponoči bombardirali letalska oporišča na Malti. V spopadih je bilo sestreljenih 8 angleških letal.

Zasluga italijanske mornarice

Monakovo, 16. maja. s. V poročilu s Sredozemlja poudarja posebni dopisnik lista »Völkischer Beobachter«, kako je skušala angleška admiralteta ob pričetku vojne z vsemi navedenimi zagotovili si z materialno premočjo, s katero je tedaj razpolagala, popolno kontrolo nad Sredozemljem, tako da bi bilo angleškemu poveljstvu mogoče hudo ogražati nemški sredozemski načrt. Po zaslugi italijanske mornarice pa so v raznih kljub svoji številni premoči ni

bil samo obvladan, temveč je bila tudi zlomljena njegova sila na morju in v zraku. Kasneje je italijanska mornarica v akciji proti Kreti skupno z nemškimi letalstvom prizadela sovražnikovo tako hudo izgubo, da več mesecev ni mogel izvesti nikakih akcij na tem morju, ki je pozneje s sodelovanjem nemških podmornic postalo za angleško mornarico najnevarnejše področje.

Princ Piemontski

v Bassano del Grappa

Vicenza, 16. maja. s. Včeraj zjutraj je Nj. Vis. princ Piemontski došel v Bassano del Grappa, kjer so ga sprejeli viceprefekt, general Loasses in Nasci ter basanski župan. Princ je spremljal general Gamarra. Ogledal si je oficirsko šolo. Ljudstvo je princu privedlo navdušene in udane manifestacije. Popoldne je odpotoval.

Nova ureditev trgovskega prometa z Bolgarijo

Ob zaključku obiska ministra Riccardija v Sofiji je bila podpisana nova trgovska pogodba

Sofija, 16. maja. s. Minister Riccardi se je včeraj zjutraj udeležil svečane službe božje ob priliki godu kralja Borisa. Opoldne je ministrski predsednik Filov privedel obed v čast zastopnikom fašistične vlade.

Sofija, 16. maja. s. Italijanski minister za devize in valute Eksk. Riccardi je sprejel zastopnike tiska in jim podal nekaj izjav o namenih in uspehih svojega obiska v Sofiji. Minister je poudaril, kako je topli sprejem, ki ga je bil deležen kot odposlanec Duceja, potrjuje čustva globokega in odkritega prijateljstva vsega bolgarskega naroda do italijanskega naroda. V takem ozračju, je izjavil, ne bo težko navezati obseirnih in trajnejših odnosov gospodarskega značaja. Italijanski in bolgarsko gospodarstvo, ki se močno izpopolnjujeta, se bosta še bolj izpopolnila v korist vseh v okviru novega gospodarskega reda v Evropi ter si bosta medsebojno v pomoč za doseganje zmage. Z novim zemljepisnim bližanjem naših dveh držav preko Albanije se bo ojačil promet med Italijo in Bolgarijo in gospodarski odnosi med obema državama se bodo poglobili v vsakem pogledu. Mnogo se bo lahko storilo v smeri vojne in za to da se ustvari trdna osnova novega reda, ki ga želimo ustvariti os skupno s svojimi prijatelji. Bolgarija navdušeno sodeluje z o. s. in dela v duhu osi. Bodočnost Evrope je v sodelovanju in solidarnosti na kontinentu, ka-

tero so naši sovražniki vedno ovirali in ki so se je zmerom bali.

Ob zaključku obiska ministra Riccardija je bilo objavljeno naslednje uradno poročilo:

Na vabilo bolgarske vlade je italijanski minister za devize in valute Eksk. Riccardi dne obiskal Bolgarijo in je imel ob tej priliki pomembne in prirčne razgovore z zastopniki bolgarskega gospodarstva in zlasti s trgovskim ministrom in ministrom za industrijo in delo Nikolom Zaharovom. Razgovori so potekali v duhu tradicionalne priščnosti ter so dovedli do ugotovitev popolne skladnosti stališč glede na ojačanja italijansko-bolgarskih gospodarskih odnosov v okviru sedanje evropske gospodarske solidarnosti.

Listi poudarjajo, da je bil prvi uspeh obiska ministra Riccardija v Sofiji podpis nove trgovske pogodbe, na osnovi katere bo Bolgarija dobavljala Italiji razen že dogovorjenih kontingentov blaga, znatne množine drugih svojih proizvodov, predvsem jaja in meso. Pogodba je bila podpisana včeraj popoldne v trgovskem ministstvu. Rečeno so bila tudi vprašanja glede organizacije rednega trgovskega prometa med Bolgarijo in Adriatikom preko Albanije. Končno so bile določene tudi osnove za ustanovitev italijansko-bolgarskega melioracijskega zavoda za poljedelstvo.

Na umiku v Indijo

Alexandrova vojska na splošnem begu iz Birme — Japonsko prodiranje v Junan

Bern, 16. maja. s. Iz Kalkute in New Delhija prihajajo še vedno vesti o tragičnem begu čet generala Alexandra iz Birme. Gre za pravo tekmo po džungli, poročila dopisnik »United Press« iz Kalkute. Begunci vedo, da je eden izmed razlogov japonskega uspeha počasnost in utrujenost angleških čet, dočim so Japonci okretni, lahko opremljeni ter prodirajo v majhnih skupinah.

Z indijsko-birmanske meje poročajo, da je 5000 mož bivše Alexandrove armade prešlo na indijsko ozemlje skupno z velikim številom ranjenec in invalidov.

Medtem se nadaljuje japonsko prodiranje tudi v pokrajino Junan in so bili doseženi novi uspehi. Neki japonski oddečki zasedli mesto Tenghuh, ki je 100 km daleč in je sedaj tik pred Tonghuhom. Neki drugi oddelek napada kraje v zaledju bojišča. Večina Cangkajskih čet se je zbrala pri Pačanu ob cesti, ki vodi v glavno mesto pokrajine.

Japonci v Tengiehuhu

Bangkok, 16. maja. s. Iz Čungkinga se je izvedelo, da so japonski oddečki zasedli mesto Tengiehuh, ki je 100 km daleč in je sedaj tik pred Tonghuhom. Neki drugi oddelek napada kraje v zaledju bojišča. Večina Cangkajskih čet se je zbrala pri Pačanu ob cesti, ki vodi v glavno mesto pokrajine.

Operacije na Kitajskem

Nanking, 16. maja. s. V tedenskem pregledu vojaških operacij na Kitajskem je zastopnik japonskih oboroženih sil poudaril, da so operacije proti ostankom kitajsko-komunističnih čet, ki so pod poveljstvom generala Lukendosa v vzhodnih predelih pokrajine Hopej, prešle zdaj v drugo fazo. Sovražnik je bil potisnjen na ustje reke Hoho. Nadalje je izjavil, da istočasno s operacijami v Hopeju druge japonske sile

zožujejo obroč okrog kitajskih čet, pod poveljstvom generala Kencaitaja v južno-zapadnem Hopeju. Japonske sile, ki so prodrele v Šantung, so likvidirale glavni del 309. kitajske divizije pod poveljstvom generala Kaošunkunga in pričele 11. maja s silno ofenzivo proti 31. diviziji pod poveljstvom generala Johukunga.

Johnsonova bolezen

Rim, 16. maja. s. Ameriška vlada je objavila, da se bo Rooseveltov zastopnik v Indiji polkovnik Johnson zaradi bolezni kmalu vrnil v Ameriko. Bolezen ga je po padla zares nenadno in tako bo lahko na tistem odšel iz Indije, kjer se je njegova politična in diplomatska misija tako zelo ponesrečila.

Sestanek pacifiškega vojnega sveta v Washingtonu

Buenos Aires, 16. maja. s. Iz Washingtona poročajo, da se bo tam sestal pacifiški vojni svet. Ni znano, o čem bo razpravljalo, toda ameriški listi poudarjajo, da je Roosevelt zabilal časopisju, kakor tudi vsem članom sveta, naj ohranijo razgovore v najstrožji tajnosti.

Ranjenici iz bitke na Koralskem morju v Avstraliji

Saygon, 16. maja. s. Iz Sydneya poročajo, da je prispel v Avstralijo prvi kontingent anglosaskih mornarjev, ki so bili ranjeni v bitki na Koralskem morju. Ranjenice so spravili v razne bolnice.

Neposredno pred Kerčem

Nadaljnje učinkovite borbe pri Harkovu — Uspehi pri Volhovu in ob obali Ledenege morja — Ameriški poraz pri Spitzbergih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 16. maja. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo včeraj naslednje poročilo:

Na Krimu stoje nemško-rumunske zasledovalne kolone neposredno pred Kerčem, potem ko so zlomile sovražnikov odpor na višinah pred tem mestom.

Boji v odseku pri Harkovu še trajajo. V njihovem poteku je bilo doslej uničenih 145 sovražnikovih oklopnih voz. Močni oddečki bojnih in strmoglavnih letal so razbili sovjetska zbirališča oklopnih voz, topniške postojanke in oskrbovalne kolone.

Na fronti pri Volhovu so oddečki vojske in SS obkolili in uničili v večdnevni bojih skupino sovražnikovih sil. Pri tem so izgubile sovjetske čete 1000 ujetnikov, nad 3500 padlih, 6 oklopnih voz, 119 metalcev granat, 202 strojnici in mnogoštevilne druge vojne potreščine.

Nemške in madžarske čete, kakor tudi poljski oddečki so v zadnjih dneh napadli in uničili v zaledju več močno oboroženih boljševiških tolp.

Sovjetsko-ruska mornariška brigada, ki se je izkrcala na obali Ledenege morja, je bila v večdnevni hudih borbah kljub močnim snežnim viharjem razbita in prisiljena k umiku preko morja. Nasprotnik je pustil na bojišču nad 2000 padlih ter večje število lahkega in težkega orožja.

Na vzhodni fronti je bilo včeraj uničenih 65 sovražnikovih letal.

Na Malto so bila bombardirana z bombami težkega kalibra letalska oporišča in drugi vojaški cilji. Nemški in italijanski lovci so sestrelili nad otokom 8 angleških lovskih letal.

V borbi proti amerškemu pomorskemu oddelku so nemška letala potopila včeraj med Severnim rtom in Spitzbergi križarko razreda »Pensacola« z 9100 tonami in 1 rušilec. Nadalje sta bila uničena 1 ledolomec s 5000 br. reg. tonami in 1 trgovska ladja z 2000 br. reg. tonami. Ena tovarna ladja z 10.000 br. reg. tonami je bila tako hudo zadeta, da je izbruhnil na njej požar od kluna do krme.

Razen tega so uničila nizko leteča lahka nemška bojna letala v včerajšnjih večernih urah ne glede na balonsko zaporo in silovit protiletalski ogenj v nekem pristanišču ob angleški južni obali 4 trgovske ladje s skupno 7500 br. reg. tonami.

24. oddelek napadalnih topov je v bojih na vzhodu uničil 14. maja 36 sovražnikovih oklopnih voz. Izmed teh jih je višji narednik Banse uničil sam 13.

V včerajšnjih letalskih spopadih na vzhodni fronti je priboril podporočnik Graf svojo 98. do 104., podporočnik Dickfeld svojo 82. do 90. letalsko zmago.

Sovjetske izgube še naraščajo

Berlin, 16. maja. s. Zadnje vesti kažejo, da so se pri zasledovanju sovražnika na polotoku Kerču poraženega sovražnika število ujetnikov in množine vojnega plena še zelo povečale in še vedno naraščajo. Boljševiki so skušali na gričih, ki obdajajo mesto Kerč urediti novo obrambno črto, toda zalet nemških in rumunskih čet je bil tolik, da je bilo to nemogoče.

Letalstvo je uspešno sodelovalo z vojsko in je neprestano v nizkih poletih napadalo umikajočega se sovražnika. Vzhodno od Kerča so bile množice sovjetskih čet zasledovane od vseh strani in ponovno napadene z letali, ki so zasedala velike vrzeli v njihove vrste. Avtomobilske kolone, ki jim je uspelo v zadnjih dneh doseči vzhodno periferijo mesta ob zalivu Tamaskvija, so bile uničene. Izjavili so se tudi sovjetski poizkusi za rešitev preko ožine Kerča. Skupine nemških letal so prehod čez ožino onemogočile. Tudi so bile sovražniku prizadejane ogromne izgube.

100 km v 7 dneh

Berlin, 16. maja. s. Iz pristojnega vojaškega vira se je izvedelo, da so nemške in rumunske čete na polotoku Kerču v petih 7 dneh prodrele okrog 100 km daleč od črte, kjer je bil izveden prodor, pa do Kerča. Terenske težave so bile precej hude zlasti ob pričetku operacij. Sovražnik se je izredno srđito upiral. Kljub temu je uspelo zavezniškim silam v nekaj dneh doseči svoj cilj. Višine zapadno od Kerča tvorijo zunanji pas obrambe. Tu so se skušali Sovjeti znova upreti, toda bili so kmalu pregaženi. Tudi druga faza bitke, to je zasledovanje in uničevanje preostalih sovražniških sil, se bliža zaključku.

V zvezi s sovjetskimi napadi v Doneški kotlini opozarjajo na ogromno število tankov, ki so jih nemške sile izločile iz borbe. Te številke kažejo, kako se nemške čete upirajo sovražniku. Jasno je, da je sovražnik menil, da bo s svojimi napadi olajšal pritisk nemških in rumunskih divizij na Krimu in hkratu dosegel vsaj prestižni uspeh. Borbe se še nadaljujejo, vendar izjavljajo v Berlinu, da je gotovo, da sovjetske operacije pri Harkovu ne bodo niti najmanj spremenile vojaškega položaja in njegovega neizogibnega razvoja.

Napori oskrbe

Berlin, 16. maja. s. Tukajšnji tisk se mnogo bavi z uspešnimi operacijami na polotoku Kerču. Listi opozarjajo zlasti na naglo, s katero so nemške in rumunske napadalne čete pregazile izredno jak utrdben sistem. V nekem dopisu poročevalca propagandne čete, ki so ga objavili vsi

glavni listi, so zbrani podatki o zaključnih policijskih operacijah v predelu, kjer je bila obkoljena večina sovražniških sil. V borbah je nastopil tudi trenutek, ko se je zdelo, da se bo obkoljevalni manever izločil. Nenadno se je nebo pokrilo s temnimi oblaki in kmalu nato je pričelo liti in vse ozemlje se je spremenilo v morje blata. Ker sta na polotoku Kerču samo dve cesti, ki sta še močno obrabljjeni zaradi težkega in neprestanega prometa, so nastale kmalu po nevihti hude težave v oskrbovanju čet v prvi liniji. Morali so se uporabiti posebni težki traktorji, ki so vlekli iz blata motorna vozila, ki se z lastnimi motorji niso mogla premakniti z mesta. Transportno letalstvo je tudi opravilo svojo nalogo. Kljub slabemu vremenu je bil položaj obvladan in oskrba je došla svojo nalogo. Dopisnik opisuje nato, kako so morali vojaki prebrsti skoraj 700 m dolgi močvirnat predel, pri čemer so se udarili do pasu v blato.

V borbi proti sovjetski mornarici

Berlin, 16. maja. s. V noči na sredo so nemški bombniki hudo bombardirali utrde in pristaniške naprave v Kerču. Povzročena je bila znatna škoda in nastali so obsežni požari. Po vesteh, ki so dospele včeraj zjutraj, so bili letalski napadi na sovjetske pomorske objekte izredno uspešni. V ožini pred Kerčem sta bila potopljena en vlačilec in ena ribiška ladja s skupno 5300 tonami, hudo pa so bile poškodovane 3 prevozne ladje in več manjših parnikov obalni plovbi. Skupina nemških podmornic je medtem napadla na Lednem morju veliko sovjetsko podmornico, oboroženo z dvema topovoma. V spopadu je bila sovjetska podmornica hudo zadeta in prisiljena opustiti borbo. Eskadrilja nemških bombnikov je kmalu nato začela zasledovati sovjetsko ladjo, ki je bila že znatno poškodovana. Z bombami je bila potopljena.

Nemške podmornice na ameriških rekah

Berlin, 16. maja. s. V berlinskih vojaških krogih z velikim zanimanjem komentirajo novi uspehi nemških podmornic, ki so potopile 21 parnikov s 113.000 tonami vzdolž ameriške obale. Opozarjajo tudi na ameriške vesti, ki so pred nekaj dnevi govorile o pojavu nemških podmornic na reki Sv. Lovrenca. Po najnovejših vesteh je bila potopljena neka petrolejska ladja z 10.000 tonami ob ustju Mississippija. Iz teh vesti sledi, da ameriške oborožene sile doslej niso mogle preprečiti nemškim podmornicam vdor v vode velikih ameriških rek.

Potopljena ladja

Buenos Aires, 16. maja. s. Iz Washingtona poročajo, da je bila predvčeršnjim ob atlantski obali potopljena panamska trgovska ladja srednje tonaje, ki je bila v službi Anglosasov.

Francija odklanja

ameriške zahteve

Vichy, 16. maja. s. S poučene strani se je zvedelo, da je maršal Petain včeraj popoldne sprejel šefa francoske vlade Pierra Lavala. Po mnenju vichyjskih krogov je Laval državnemu šefu poročal o sedanjem stanju francosko-ameriških pogajanj, ki se tičejo francoskih Antilov. Po mnenju dobro informiranih vichyjskih krogov francoska vlada ne bo pristala na zahtevo Zedinjenih držav, da bi se morale razorožiti tri francoske vojne ladje, zasidrane na otoku Martinique. Prav tako po mnenju teh krogov francoska vlada tudi ne bo pristala na ameriško zahtevo po izročitvi francoskih petrolejskih ladij, stacioniranih na Antilskem otočju. V Vichyju pričakujejo, da se bodo francosko-ameriške pogajanja zaključila najbrže danes. K naglemu zaključku silijo po zadrževanju poučenih vichyjskih krogov Zedinjene države, kar je postalo jasno v poteku razgovorov, ki jih je imel francoski poslanik v Vichyju Henry Haye te dni z merodajnimi osebami v amerškem zunanjem ministstvu. V vichyjskih krogih pričakujejo z veliko napetostjo današnjo sejo francoske vlade, ki ji pripisujejo prav poseben pomen. Splošno se pričakuje, da bo ob tej priliki vlada podala izjavo o francoskem stališču glede ameriških zahtev v zvezi z Antilskim otočjem.

Bivši predsednik iraške vlade v Berlinu

Berlin, 16. maja. s. Agencija DNE poroča, da sta včeraj prispela v Berlin jeruzalemski veliki mufti in predsednik iraške vlade Kailani. V zvezi s tem obiskom izjavljajo v nemškem zunanjem ministstvu, da je sodelovanje osi s predstavniki nacionalistične politike v arabskem svetu v zadnjem času močno napredovalo. Pripominjajo tudi, da predsednika iraške vlade ni mogoče označiti za šefa nominalne vlade, ker je bil ločen od svojih prijateljev v očitnem nasprotju z ustavnimi zakoni in ga moramo zato smatrati za edinega zakonitega šefa iraške vlade. Nobene dvoma ni, da bo kasneje zopet prevzel svoje funkcije.

Ob Ilmenskem jezeru

Berlin, 16. maja. s. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so predvčeršnjim močne skupine bojnih letal in strmoglavcev južnovzhodno od Ilmenskega jezera napadle sovjetske čete tako uspešno, da se je moral sovražnik z nekaterih točk umakniti na nove položaje. Druga letala so bombardirala zaledje in porušila razne objekte. Uničenih ali poškodovanih je bilo 120 tovarnih avtomobilov.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 16. maja. s. Na fronti v vzhodni Kareliji je finski izvidniški oddelek na področju Uhtua napadel 200 sovjetskih vojakov in jim prizadejal hude izgube. V okolici Louhija so finske patrulje prodirle globoko med sovjetske položaje in uničile več zaklonišč ter topniških postojank. Nemški strmoglavci so uspešno napadli v tem predelu zbirališča čet in skladišča orožja ter živil. Kakor objavlja finski glavni stan, je na Karelijski ožini sovražni oddelek prodiral do finskih poljskih postojank, a je bil tedaj uničen. Enaka usoda je doletela številne sovražne patrulje. Finsko topništvo je uspešno obstreljevalo sovjetske položaje in utrde.

V pretekli noči je sovjetsko letalo brez uspeha bombardiralo Kotko.

Danski prostovoljci

na vzhodni fronti

Kodanj, 16. maja. s. Uradno poročajo, da je danski zbor prostovoljcev, ki je bil nastanjen na nemškem ozemlju, odšel na vzhodno fronto.

Bombe na Anglijo

Berlin, 16. maja. s. Nemška letala so predvčeršnjim zvečer bombardirala vojaške naprave v Angliji. V berlinskih krogih opozarjajo, da so bile štiri trgovske ladje s skupno 7500 tonami, ki jih omenja izredno vojno poročilo, potopljene v angleškem pristanišču Torquayu ob ustju reke Lyne.

Nova izguba angleškega imperija

Lizbona, 16. maja. s. Iz Londona poročajo, da je spodnja zbornica pristala na to, da se otko Anaatre odstopi Venezueli. To se je zgodilo na nujno zahtevo ameriške vlade, ki bo dejanski lastnik otko. Venezuela bo pri tem igrala samo vlogo slamnatega moža, kajti otko Anaatre bodo takoj zasedle ameriške čete. S to odsvojitvijo v prid zavezničev nastran Atlantika se je zopet zmanjšalo število angleških oporišč v zapadni Indiji.

Problem surovin

v Zedinjenih državah

Buenos Aires, 16. maja. s. Iz Washingtona poročajo, da je vodja ameriške proizvodnje Donald Nelson v svojem zadnjem govoru na zborovanju inlustrijev med drugim dejal, da se bo ameriška industrija znašla v resnih težavah, čeprav se proizvodnja vzdržuje na zadovoljivi višini. Amerika ne more do neskončnosti povečavati svoje proizvodnje. Prej ali slej bo nastalo vprašanje surovin. Glavni problem proizvodnje bo predvsem nagla oskrba z najpobnejšimi surovinami.

Aretacije Rusov v Ameriki

Buenos Aires, 16. maja. s. Po vesteh iz Washingtona je ameriška policija aretirala številne Ruse, ki so v času boljševiške revolucije pobegnili v Ameriko.

Gospodarske težkoče v Iranu

Ankara, 16. maja. d. Iz Teherana javljajo, da je iranski parlament ukinil uvozno carino na moko, riž, suho sočivo, datlje in žito, ki se uvaža iz inozemstva. Nadalje poročajo iz iranske prestolnice o velikih težavah, s katerimi se morajo boriti iranske prednice in tkalnice dragocenih preprog v Tebrisu in okolici. Zaradi vojne je izvoz teh preprog v inozemstvo popolnoma zastal in podjetja za izdelovanje preprog so skoraj pred razsulo. Gospodarski svet pokrajine Tebrs bo najbrže tkalnicam preprog dovolil izjemlen kredit, s katerim naj bi se vsaj začasno rešile propada.

Nadaljnja omejitev porabe bencina v Ameriki

Lizbona, 16. maja. d. Veliko število potopljenih ameriških petrolejskih ladij se zmerom bolj usodno občuti v vsem amerškem gospodarstvu. Kakor javljajo iz Washingtona, bo uvedeno racijoniranje bencina s 1. julijem tudi v zveznih državah Washington in Oregon. Urad za nadzorstvo nad cenami je že objavil razglas, s katerim se racijoniranje potrošne bencina razširja tudi na omenjeni dve državi. Doslej je bilo racijoniranje bencina veljavno samo v vzhodnih zveznih državah.

.....

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega Zbora

glede na Razglas z dne 24. aprila 1942-XX

dajeta na znanje:

Dne 8. t. m. so v kraju Sovra neki komunisti ubili z revolverskim strelom neko slovensko ženo, ker se je protivila njihovim zločinskim dejanjem.

V smislu predpisov Razglasa z dne 24. aprila t. l. in ker je pretekel predpisani čas, ne da bi bili odkriti storilci zločina, je bilo odredeno, da se ustrelita dve osebi, ki sta zanesljivo krivi terorističnih in komunističnih delovanj.

Bili sta ustreljeni danes ob 6.30. Ljubljana, 15. maja 1942-XX.

General Poveljnik Visoki komisar
XI. Armadnega zbora za Ljublj. pokrajino
Mario Robotti Emilio Grazioli

Nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je bil Ducejevega sklada podelil zakoncema Jožetu in Mariji Pencu iz Gornjega Vrhopola št. 26, občina Št. Jernej, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Filmska predstava Dopolavora na Taboru

V Dopolavorovem kinematografu na Taboru bodo predvajali v nedeljo 17. t. m. zvočni film »Nora od veselja«. V filmu nastopajo znani umetniki Vittorio de Sica, Maria Denis in Umberto Meinati. Predstava se bo pričela ob 15.

Obvestilo čevljariskim in mizarskim pomočnikom

Čevljarске pomočnike obveščamo, da je sklenjena nova kolektivna pogodba, ki se bistveno razlikuje od dosedanjih, in katere mezdni deli stopi v veljavo že s ponedeljkom, dne 18. t. m. Zato je v interesu vseh pomočnikov, da se z vsebino te pogodbe vpoznajo in se zato udeležijo sestanka, ki se bo vršil v Pokrajinski delavski zvezi (Delavski zborski) v nedeljo, dne 17. maja 1942 ob 10. uri dopoldne, I. nadstropje, soba št. 5.

Mizarski pomočniki bodo imeli svoj staneček v nedeljo dne 17. maja 1942 ob 10. dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi (Delavski zborski), pritličje. Na tem sestanku bo razgovor o novi kolektivni pogodbi in o ukrepih, ki so potrebni za zaščito njihovega stanu.

Iz Spodnje Štajerske

Visoka gosta v mariborskem učiteljskem. Včeraj teden sta posetila mariborsko učiteljske nemški prosvetni minister dr. Bernhard Rust in šef civilne uprave na Spod. Štajerskem Gauleiter dr. Uiberreiter. Po ogledu vseh učnih prostorov je bil skupni obed, pri katerem je minister opozorjal v kratkem nagovoru učiteljski zbor na sedanjih odgovornosti polni čas ter naglašal poseben pomen vzgojitelja in njegove naloge.

Mlade matere imajo pri nakupu prednost. Oblasti so odredile, da imajo noseče žene in doječe matere pri nakupih v trgovinah na dobno prednost pred drugimi strankami. V ta namen določijo potrebne kazenske, ki so neuporabne.

Nesreča. 18-letni slikarski vajenec Janez Mihelak, uslužben pri nekem mariborskem pleskarju je pleskal v soboto na glavnem kolodvoru vrata in oknice. Kar se je ena okenca snela in mu padla na glavo. Prizadejala mu je veliko rano, in prepeljati so ga morali z rešilnim avtom v bolnico.

Gibanje prebivalstva v Ptuj in Teharjih. Od 4. do 11. maja so bili rojeni v Ptuj Hildegarde Regina, Ivan Čelešnik, Ivan Horvat, Smolinger in Princi, Adolf Kos, Marija Saler, Erika Kramberger, Erika Kampel in Ljudmila Črešnik. Poročili so se Viktor Weissenbach z Marijo Šuran in Avgust Rozman z Marijo Turk. Umrli so pa Katarina Predkaka, Friderik Žirovnik, Alojz Potoknik, Jakob Čeh in Marija Kalun. V Teharjih so bili rojeni v istem času Alojz Klenovšek, Martin Lapornik, Hans Tennik, Erika Gorjup in Herman Brdeu. Poročili so se Josip Mlakar z Antono Steharnik in Blaž Trebovc z Josipino Čanš.

Nova grobova. V Mariboru sta umrli zasebnica Josipina Krois, stara 71 let in vdova Julijana Ferić, stara 53 let. Ferićevu je zadela kap.

Kazen za poslušanje tujih radijskih postaj. Zaradi ponovnega poslušanja tujih radijskih postaj je obsodil kazenski oddelek pri poveljstvu varnostne policije na Spod. Štajerskem 28-letnega Pavla Gamsa iz Starega trga pri Slovenjgradcu na tri leta ječe.

Eno leto nemškega gledališča v Mariboru. Zadnja nemška predstava pred razpadom Avstro-ogrske monarhije je bila 28. maja 1918. Nemško gledališče je bilo zopet odprto 24. maja. Na praznik Vnebovoda je proslavilo prvo obletnico obnovljenega delovanja. Za slavnostno predstavo so zbrali Webrovo igrano »Prostostrelec«. Slavnostni predstavi je prisostvoval tudi šef civilne uprave dr. Uiberreiter s predstavniki oblasti in stranke.

Ostrijene glavice. Neki pariški brivec je pravil o damah, ki so si dale pri njem lase na kratko ostriti, naslednje potankosti:

Prva je rekla: »Ženske se damo ostriti, kadar je mož odsoten.«

Druga: »Prvo, kar reče ženska brivcu, ko si hoče dati skrajšati lase, je tole: In predvsem jih pustite tako dolge, kakor je le mogoče!«

Tretja: »Prvo, kar reče ženska, ki so jo pravkar ostrili in se radovedno opazuje v ogledalu, so besede: Pravzaprav me pa to ne spremeni dosti.«

Inseriraj v „Slov. Narodu“

Trg, središče zanimanja gospodinj

Kaj nam živilski trg nudi zdaj — Tudi prve črešnje bude pozornost

Ljubljana, 16. maja. Ko stopaš zdaj na živilski trg, se ti dražijo tudi estetski občutki, ne le materialistični — ob pogledu na poslopja nove tržnice. K tem poslopjem spada tudi nova cvetličarna ob trimostovju. Pravimo cvetličarna, kajti, če bi ne povedali, čemu je namenjeno to prelepo poslopje, bi ne uganili. Celo mnogo kapelic ni tako lepih in nova cvetličarna je res zelo podobna kapelici.

Zdaj ima gospodinja že dovolj dela, da si ogleda vse blago in ga presodi. Vestna gospodinja ne prihaja na trg le kupovat, temveč tudi presojati, ocenjevati ter preučevati blago. Ko prouči položaj, začne kupovati, medtem pa tudi sestavlja jedilnik. Presoja, kaj lahko kupi, do kolike mere mora še varčevati.

Najprej se gospodinja ustavlja pri mesarju. Mesarji pa tudi prihajajo na trg med prvimi prodajalci. Ob 7. je navadno že vse pripravljeno za prodajo. Ko se gospodinja ob sobotah založe z mesom, dela jo nadaljnje načrte. Tedaj šele lahko presodijo koliko zelenjave in solivja in katerih vrst je treba nakupiti. Danes je bilo napredaj po 16 dkg mesa na družinskega člana.

Druga postaja gospodinj je pri branjevcih. Zdaj je napredaj že solivje, ki ni le zgolj dodatek v gospodinjstvi »kompozicijah«, temveč spada tudi že med glavna živila. To velja n. pr. za grah, ki so se ga gospodinjje posebno razveselile zlasti, ko se je zadnje čase pocenil. Branjevci prodajajo še beluše, novo zelje, artičoke, glavno solato, rabarbaro, pa tudi zelenjavo domačega pridelka, ki je na izbiro na kmečkem zelenjadem trgu. Tudi

Zaključni jubilejni koncert šole GM

je bil velik glasbeni dogodek in užitek, ki bo ostal vsem poslušalcem v trajnem spominu

Ljubljana, 16. maja. Glasbena Ljubljana je razumela klic matične glasbene šole ob njeni 60letnici. Vse njene jubilejne prireditve so bile zelo dobro obiskane, snočnji zaključni spominski koncert v popolnoma zasedeni veliki filharmonični dvorani pa je bil pravi vrhunec v nizu proslavnih večerov. Glasbeno občinstvo se je hotelo s to pozornostjo oddolžiti uspešnemu poslanstvu matične glasbene šole, hotelo pa je tudi počastiti najizrazitejših predstavnikov njenih rodov, ki so se vzpele visoko v glasbeni tvornosti in ki so tako zmagovito sodelovali na snočnjem koncertu. Vsi so želi vzhajati, iskreno priznanje.

Pred pričetkom koncerta je bila spominska beseda predsednika Glasbene matice dr. Vladimirja Ravniharja. V klenih besedah je omenjal, kako potrebna nam je bila Glasbena Matica in matična glasbena šola. Potrebno dokazujejo uspehi. Ob rojstvu matične glasbene šole smo imeli pusto ledino. Danes pa uživamo ob pogledu na razkošno cvetočo, bogotno rastočo glasbeni vrt, ki ga je v šestih desetletjih izoblikovala sistematična glasbena vzgoja v matični glasbeni šoli. Mnogoža so se pevska društva, narasla, lo je število glasbenih šol. Svetla matični zglede je deloval zelo blagodejno. In, tako se je razvijala ta ustanova, iz matične glasbene šole je vzniknil konservatorij, ob katerem so bili ustvarjeni pogoji za glasbeno akademijo. Krepek rod glasbenikov je zrasel iz okrilja matične glasbene šole, katere vodstvo je bilo poverjeno sposobnim, varnim Grbičevim, Hubadovim in Betetovim rokam. Kakor je bilo dosedanje delovanje dinamično, plodonosno, tako naj služi tudi v bodoče ta svetla glasbena kulturna aktivnost, ki razvija srčno kulturo.

In potem so stopali na oder vitezi naše glasbe in naše pesmi. Vsakdo med njimi je izoblikovan umetnik s svojimi reproduktivnimi izrazitostmi ter posebnostmi. Vsi skupaj pa so kakor čvrsta osnova, ki na njej zgrajena zavodova slava zadnjih let. Ob materinski neznosti matične glasbene šole so zoreli in zrastle; sedaj ji vračajo hvaležnost in toploto s svojo umetniško veličino ter ustvarjalnostjo. Mestoma vzhajajo odobravanje je bilo hkrati iskreno priznanje šoli-slavljenki ter njenim voditeljem.

Marijan Lipovšek, naš odlični pianist, je z vedro izvajalno močjo ter interpretacijsko doživetnostjo zaigral znano Hoffmeisterovo Fantazijo na slovenske narodne pesmi, nato pa živahni Krekovi skladbi »Romance« ter »Capriccio«. Prodornost, zlasti v nižnjih polno zvencih, odmevni alt Franje Golobove se je ponovno sijajno izkazal ob Pavčičevi »Zenjici« ter modernističnih skladbah L. Škerjanca (Vizija) ter J. Ravnika, čigar rokopisna skladba »Materi« na nežno Zbaš-

V mrežah mednarodnega pustolovca

Brezmejna sta ljudska lahkovernost in pohlep po denarju — Včeraj se je pred sodniki zagovarjal mož, ki trdi, da je lastnik premoženja, vrednega 24 milijonov lir

Ljubljana, 16. maja. Kar vrstijo se te dni pred sodniki si parji, ki so znali imenito zabrenkati na slabosti »klientov« in izvabiti iz njih s svojimi zgovornostjo, uglejenim družabnim nastopom, sklicujoč se na svoje osebne kakovosti, vplivne zveze ali pa bajno bogastvo, znatne zneske denarja. Ljudska lahkovernost in pohlep po denarju sta brezmejna in njuni žrtvi postanejo celo ljudje, ki bi morali biti že po svojem poklicu previdni. Svetopisemska zgodba o zlatem teletu je prastara in se v tej ali drugi obliki, dan za dnem ponavlja.

Lani tik pred političnimi spremembami se je pojavil neopazno v Ljubljani »ugleden« gost. Kakor sam zatrjuje, se je rodil v Moskvi ter je ruske narodnosti. Navaja tudi, da je služil v Wranglovi vojski in čudno se zdi, da ni bilve države obiskal in počastil že prej. Toda vse to je po lastni podatki o tej »ugledni osebnosti. Žrtve njegove tudi niso vedele, da je »brez domovinstva, brez poklica, ba je ločen, oče treh otrok, brez premoženja, po svojih navedbah ba je neznan, kakor navaja obtožnica. Tudi če bi jim kdo prišepnil to resnico, bi ga najbrže ne hoteli poslušati. 47letni gospod srednje rasti, ki se je predstavljal za zdravnika-specijalista, je imel

med seboj bil zelenjadni trg še precej dobro založen kljub slabemu vremenu. Naše zelenjadarice dovažajo še vedno največ špinace, zelo mnogo je pa tudi berivke. Tu in tam je na tržnih mizah pestro, kakor da so razstavili črešnje med zelenjavo: prodajajo namreč redkvice vabljivo rdeče barve. Precej je pa tudi bele redkvice. Če si zdaj pazljivo ogledate blago pri branjevcih, boste opazili na njihovih mizah tudi že prve črešnje med redkvico. Davi pa še nismo mogli zvedeti po čem bodo nove črešnje. Če si pa že ogledujemo blago pri branjevcih, tudi ne moremo prezreti stročnega fižola: omenili smo že pred tednom, da je bil prvi napredaj po 16 kg. Zdaj branjevci niso še posebno dobro založeni z njim. Šele, ko se bo pocenil in bo večje povpraševanje po njem, ga bo več napredaj.

Ob tem času smemo pričakovati tudi še nekatere druge nove pridelke, uvožene iz tujih pokrajin. Tako bo najbrž kmalu prispela na trg pesa. Tudi rani »krompir« navadno začne prodajati že v drugi polovici maja. Razen tega pa smemo upati, da bo čez nekaj tednov na trgu že prvi domači grah kakor bo sploh čedalje več domačih pridelkov.

Maja nas začno navadno zalagati tudi gobarji. Doslej se še niso mogli začeti udeleževati dovolj živahno in tudi pomladna sezona se še ni začela. Čez nekaj tednov, če pojde vse po sreči, se pa bo živilski trg menda tudi razširil na oddelek za prodajo gob in jagod. Sicer pa na trgu prodajajo posamezni prodajalci že nekaj časa manjše količine mavrohov. Letos je bilo malo mavrohov, ker se je zima zelo zavlekla.

nikovo besedilo zbujajo splošno pozornost in priznanje. Virtuozna izoblikovanost, ki ustvarja plastično čistost, mojstrsko doganjanje v izvajanju je odliko dovršenega violinista Leona Pfeifferja, ki je z dominantno lahkovnostjo podajal Škerjančev »Intermezzo romantique« ter Vladigerovljevo »Pesem«. Navdušenje občinstva se je stopnjevalo ob nastopu Pavle Lovsetove. Ko nam je v lastni priredbi zapela vedno lepe, vedno sodobne izbrane narodne pesmi »Nebes« so prelepi kraj »s svetniške romantike«, »Ne vem, kdo bolj je toženo s sentimentalnim občutjem ter »Po gonah grmi in se bliska« s prešerno razigranostjo, je potegnila poslušalce v rajski svet narodne pesmi s svojim mladostno zvonom, prožnim sopranom. Njeni značilni napetosti okrasili odlikujejo predvsem tretjo pesem Pravi trumf je doživel naš elementarni mojstriški violinist Karlo Rupel, ki je po Milojčičevem »Narodnem plesu« zabrijal z razgibano »Campanello«, sijajno violinsko skladbo »vražega gosla« Paganinija. Vedno znova je moral na oder, navdušeno priklican od občinstva, dokler ni ponovil. Tako se je godilo tudi našemu slavnemu basistu, zavodovemu ravnatelju J. Betetu, in slovečemu pianistu-virtuozu, rektorju Antonu Trostu; Beteto je imponiral s svojimi širokimi ter globokimi basovskimi registri, ki jih je razvijal ob Adamčičevi »Noč je tožna, kakor moje sni«. Lajovčevi »Veter veje« ter Pavčičevi »Mladi pesmi«. In ko se je Beteto v polnem razmahu svojega basa ob »Mladi pesmi« kar pomladil, ni pritrjevanje odjenalo, dokler ni s ponovitvijo zadovoljil prijetno presenečenega občinstva. Z dostojanstveno mirnostjo, s suverenostjo pianista-virtuozja je rektor Anton Trost zaigral tri stavke (Promena) Romanca in Finale) iz Prochaskove »Karnevalske suite«. Da je pomiril poslušalce, ki niso hoteli prenehati s ploskanjem, se je moral vrniti k Finalu.

Visoka kvaliteta raven vseh sodelujočih je odlikovala tudi spremljevalce. Globoko domljena soigra, smiselna umetniška vzporedna sta pozitivni vrednosti, s katerima se lahko ponajsojstvi spremljevalci pianisti Zora Zarnikova, Janko Ravnik in Marijan Lipovšek. Navdušenemu odobravanju so se pridružili v znak priznanja še številni krasni sopki vsem nastopajočim.

Zaključni jubilejni koncert je bil velik glasbeni dogodek in užitek, ki bo ostal vsem poslušalcem v trajnem spominu. Zdi se nam kakor ponosno dvigajoči se vrh, s katerega lahko motriš bujno rast preteklosti in se lahko razgledaš po razkošnem cvetju, ki nam ga prinaša glasbeni razvoj novih desetletij.

mehe in negovane roke, bil je večno elegantno obložen. In to je bil hud udarec, kajti v svetovnoznomen mestu v tujini je bil lastnik »vile s 36 sobami in sanatorija, ki je zaposloval 18 uslužbencev«. Vse njegovo premoženje naj bi bilo vredno 24 milijonov lir. Klubok doli pred takim bogastvom in kdo bi gledal njegovemu lastniku, možu, ki je videl že mnogo sveta, imel svetске manire, pod prste in mu je zameril malenkostne napake, ki se drugače nad njimi svetohlinsko zgraža malomeščanska morala.

Pri neki družini si je najel opremljeno sobo in tja pripeljal tudi žensko, s katero je živel, kakor se moderno izražamo, »v skupnem gospodinjstvu«. Svojim stanodajcem je kmalu povedal vso svojo zgodbo in gospoda »doktorja«, ki je bil tako ljubezniv in priazen, so vsi zelo spoštovali. Očetu se je celo zazdelo, da se je doktorjevo oko z dopadajenjem ustavilo na domači hčerki in to mu kljub vsem okoliščinam ni bilo nevedno. Kljub vsemu je bil mož »sijajna partija«, treba bi ga bilo rešiti le »izkoriščevalne prilike« in mu privedi v naročje nedolžno, izobraženo in gospodinjstvo ženo, ki bi ga že spravila na pravo pot. Tako je hčerka prišla do večje svobode, starša ji niti nista štela v zlo, če

se je kdaj mudila delj časa v sobi gospoda doktorja, ali če je šla z njim na sprehod. Mož je izkazoval mo mo zaupanje izkoristil za nekaj prijetnih uric, obenem pa si od dekleta in matere na račun trenutne zadrege izposodil večkrat več manjših zneskov, tako da je obe na posojilih in hrani opeharil za okoli 2000 lir.

Ko so mu pa tla postala še prevročja, pa je s priležnostjo zaigral imenitno komedijo. V obupanosti nad položajem bi se naj hotela zastopiti. Gospodar je menil, da je prišel trenutek, ko ju lahko v skladu s svojimi računi, loči. Da prepriča samomor, je njej prepovedal vstop v sobo. To je pa bilo za »doktorja« kakor nalašč. Uzalžen se je odstranil tudi on. Idite, sijajnih načrtov je bilo mahoma konec, razočaranje je bilo popolno.

»Doktor«, ki ga je sodni izvedenec dr. Suher razkrinkal kot popolnega ignoranta v medicinskih vedah, pa je med tem našel še druge vire za preživljanje. Iz tujine je, po njegovem zatrtjevanju od bivše žene, dobil razne znanstvene knjige, ki jih je prodajal nekemu ljubljanskemu knjigarnarju.

Cenik za zelenjavo in sadje št. 14

veljaven od 18. maja 1942-XX

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino določa na podlagi svoje naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XX naslednje cene v prodaji pri proizvajalcu ter pri trgovcu na debelo in drobno. Cene, ki so maksimalne, določajo v kategorični obliki mejo za katero se morajo cene dejansko gibati pri kmetu oziroma pri trgovcih. Iz tega sledi, da je pač mogoče prodajati nižje, nikakor pa ne višje kakor po odredeni ceni. (Prvo navedene cene veljajo za kg blaga na debelo, drugo navedene cene pa za kg blaga na drobno.)

Beluš 13.40, 14.50; rdeči korenček letošnji 3.85, 4.45; karfiola 3.85, 4.45; čebula letošnja 3.85, 4.45; koprc 3.45, 4.25; solata (endivija, zobčasta in navadna) 2.60, 3.80; solata glavna Tracodora francoska 4.10, 5.30; solata glavna italijanska 4.70, 5.70; radič rdeči 7.20, 8.—; grah uvožen 5.75, 6.95; špinaca 4.50, 5.30; pomaranče posebne (Sanguigno, Sanguinello) 6.80, 8.—; pomaranče la 6.40, 7.60; pomaranče IIa 5.25, 6.10; limone I vrste (15 cm obsega) 2.85, 3.50 (komad 0.35); limone II vrste (pod 15 cm) 2.37, 2.90 (komad 0.30); orehi Sorrento —, 30.—; orehi navadni —, 25.—; krompir domač, pri kmetu 1.—, —, 1.30.

Naše gledališče

DRAMA

Sobota, 16. maja, ob 17.30: »Konto X«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. Nedelja, 17. maja, ob 14.: Vdova Rošinka. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. Ob 17.30: Šola za žene. Izven.

Ponedeljek, 18. maja: zaprto

Cvetko Golar: »Vdova Rošinka«. Vedra in humorna zgodba o ženitve željni vdovi Rošinki, ki noče izročiti posestva hčeri in ji dovoliti močvirja. Igra osvaja s svojo prvobitnostjo in zdravim, kmečkim dovipom. Kratkčasno dejanje nudi mnogo razvedrila. Režiser: Fran Lipah.

OPERA

Sobota, 16. maja, ob 17.: »Boccaccio«. Opereta. Premiera. Red Premierski. Nedelja, 17. maja, ob 14.: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. Ob 17.: Prijatelj Fric. Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, 18. maja: zaprto

Radio Ljubljana

NEDELJA, 17. MAJA 1942-XX

8.: Napoved časa — Poročila v slovensščini. 8.15: Poročila v italijansščini. 8.30: Verska navodila. 8.45: Koncert organista Benjaminja Zambettija. 11.: Prenos pete maše iz Bazilike Sv. Pavla v Rimu. 12.: Razlaga Evangelija v italijansščini (O. Zappaterreni). 12.15: Razlaga Evangelija v slovensščini (O. Sekovanič). 12.35: Koncert vsake muzike. 13.: Napoved časa — Poročila v italijansščini. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovensščini. 13.30: Pojte z nami — Orkester vodi dirigent Angelini. 13.45: Vojaške pesmi. 14.: Poročila v italijansščini. 14.15: Koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora, vodi dirigent Šijanec. 14.45: Poročila v slovensščini. 17.15: Dr. Puš: Oskrbovanje čebel pred in po rojenju — kmetijski predavanje v slovensščini. 17.35: Koncert sopranistke Refke Lipovšek-Koritnik (pri klavirju Marijan Lipovšek). 19.30: Poročila v slovensščini. 19.45: Pesmi in napevi. 20.: Napoved časa — Poročila v italijansščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovensščini. 20.40: Koncert Radijskega orkestra pod vodstvom dirigenta D. M. Šijanca, s sodelovanjem Ksenije Vidaličeve in basista Friderika »Lupše« — Opera »Glasba. 21.15: Orgelski koncert Pavla Randigaja iz cerkve Sv. Petra v Ljubljani. 21.45: Koncert kvarteta »Fantje na vasi«. 22.10: Violinski koncert Alberta Dermalja (pri klavirju Marijan Lipovšek). 22.45: Poročila v italijansščini.

PONEDELJEK, 18. MAJA 1942-XX

7.30: Poročila v slovensščini. 7.45: Lahka glasba — v odmoru (8.) napoved časa. 8.15: Poročila v italijansščini. 12.15: Violinski koncert Francke Rojčeve (pri klavirju Marta Bizjak-Valjalo). 12.40: Sekstet Jandoli. 13.: Napoved časa, poročila v italijansščini. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovensščini. 13.30: »Iz zvočnih filmov« — orkester Cetrta vodi dirigent Barzizza. 14.: Poročila v italijansščini. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, pisana glasba. 14.45: Poročila v slovensščini. 17.15: Koncert čelista Cende Sedlbauerja in pianista Marijana Lipovška. 19.: »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanek Leben. 19.30: Poročila v slovensščini. 19.45: Operetna glasba. 20.: Napoved časa, poročila v italijansščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovensščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.40: Koncert baritonista Vekoslava Janka (pri klavirju Marijan Lipovšek). 21.05: Koncert Tria Emone. 21.30: Predavanje v slovensščini. 21.40: »Cvet pesmi«. 22.10: Koncert violinista Enrika Pierangellija. 22.45: Poročila v italijansščini.

Opombe:

1. Prva vrsta: zelenjava in sadje mora biti zdravo, sposobno za prevoz. Izločajo se pridelki, ki so izobličeni, poškodovani, nagniti ali nezadostno sočni.
2. Pri označbi cen je pristaviti tudi vrsto blaga po kakovosti. Trgovci na debelo morajo izročiti kupcem račun z označbo blaga, vrste in enotne cene ter morajo tudi kupcu na zahtevo izdati tak račun.
3. Ta cenik mora biti izvešen v prodajnih prostorih na dobro vidnem mestu in velja — izvenšnji domači krompir — le za uvoženo blago. Razume se brez tare.
4. Za domačo zelenjavo in sadje v Ljubljani v trgovini na drobno pa veljajo najvišje cene tedenskega mestnega tržnega cenika.
5. Okrajna načelstva lahko določijo še nižje cene od zgoraj navedenih, vsako zvišanje pa mora biti predhodno odobreno od Visokega komisariata.
6. Kršitelji tega cenika se kaznujejo po uredbi št. 8, Sl. l. št. 8 od 23. januarja 1942-XX in ostalih zakonitih predpisih. Ljubljana, dne 14. maja 1942-XX.

Visoki Komisar: Emilio Grazioli

Beležnica

KOLEAR

DANES: Sobota, 16. maja: Janez Nepomuk, Ubald
JUTRI: Nedelja, 17. maja: Paskal, Bruno, Jošt

DANASNJE PRIREDITVE

KINO MATICA: Nevidne spona
KINO SLOGA: Dva tigra
KINO UNION: štiri korajžne deklice
KINO MOSTE: Senguljčica in sedem škrtov

RETROSPEKTIVNA RAZSTAVA MATIJE JAME v Jakopičevem paviljonu

PRIREDITVE V NEDELJO

KINEMATOGRAFI NESPREMENJENO
RETROSPEKTIVNA RAZSTAVA MATIJE JAME v Jakopičevem paviljonu, vodstvo ob 11. dop.

OTVORITEV RAZSTAVE SLIK IN KIPOV N. Omerse in K. Putriha ob 11. dop. v galeriji Obersnel na Gosposvet-ski cesti

VESELI TEATER: premiera 21. programa ob 16. naslednja predstava ob 18. v Delavski zbornici

DEŽURNE LEKARNE

DANES IN JUTRI: Dr. Kmet, Tyrševa cesta 43, Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in Ustar, Sebeburgova ulica 7

NEDELJSKO DEŽURNO ZDRAVNIŠKO SLUŽBO bo opravljal od sobote ob 20. do ponedeljka do 8. jutraj mestni višji zdravnik, dr. Franc Ciber, Stefanova ul. 7, telefon št. 36-41.

Sportni pregled

XXVI. kolo italijanskega nogometnega prvenstva

Jutri bodo za prvenstvo divizije A odigrane naslednje tekme: v Napoliju: Napoli—Modena, v Bologni: Bologna—Livorno, v Torinu: Juventus—Ambrosiana, v Genovi: Genova—Lazio, v Rimu: Roma—Liguria, v Milanu: Milano—Torino, v Bergamu: Atalanta—Triestina in v Veneziji: Venezia—Fiorentina.

Roma je siguran favorit, med tem ko se bo moral Torino pošteno potruditi, če bo hotel še nadalje ostati kandidat za prvača. Milano je nevaren nasprotnik in ni izključeno, da bo Torincem zmanjkalo moči in znanja za obe točki. V tem primeru bo Roma skoro 100% prvak.

V diviziji B, kjer bosta počivala Bari in Udinese, ki sta tekmo jutrišnjega sporeda že odigrala pred več tedni, so dvojice jutri razvrščene takole:

v Vicenzi: Vicenza—Prato, v Fiumu: Fiumana—Savona, v Luchi: Lucchese—Alessandria, v Novari: Novara—Pro Patria, v Sieni: Siena—Pescara, v Bresciji: Brescia—Padova, v Lodiju:

Na žabjaku in „Jeku“

Na levem bregu Ljubljane pristanišče, na desnem trg za kurivo — Kako je bilo včasih in nastanek obeh imen

Ljubljana, 16. maja. Na žabjak prihajajo meščani iz vsega mesta, ko nakupujejo drva. Vzdušje razširjenega Grudnega nabrežja kmetije prodajajo drva. Tu je bil določen trg za kurivo že nekaj let, preden so razširili nabrežje po regulaciji Ljubljane. Sicer je pa žabjek odmaknjen precej od živahnega prometa in je vedno bolj pozabljen. Od starega slovesa — lahko bi rekli tudi zloglasnosti — mu je ostalo v glavnem le ime. Na stare čase spominjajo sicer tudi stara poslopja, predvsem hiša, ki se je nekada prišlo ime »žabjak«. Mnogi so že pozabili, da so bile nekdaj v tej hiši ječe in da ima sploh precej pestro zgodovino. V nji je zdaj nakupujejo stanovanjci in niti preveč pretirano, če ta »žabji grad«, kakor nekateri imenujejo »žabjek«, slovi kot bivališče 1001 stanovalca.

Cepprav takšni »žabjaki« niso vzorne stanovanjske hiše — lahko bi služile kot najboljši primer, kakšna ne sme biti stanovanjska hiša —, bi si številni stanovanjci, ki pogosto iščejo zamenjajne stanovanjske hiše, želeli, da bi bilo »žabjakovo« še več. Zda je od leta do leta manj v Ljubljani starinskih, razpadajočih hiš, ki so v splošno regulatorjem, higienikom in arhitektom. Na žabjaku je še pred leti slovela razen »žabjaka« še na hiša. Sloves je bil sicer žalosten, in ko so podirali »Majino kopališče«, je bil to veliki dogodek. Revni stanovanjci so se tedaj začeli hoče noče izseljevati iz žabjaka. Vendar je tam še sorazmerno največ cenejših stanovanj v primeri z drugimi okraji.

Krajevijske žabjaki na tako preprosto. Reklamo, da se imenuje žabjak tudi starinska velika hiša, vendar to ime velja v glavnem za ves okraj. Ne moremo pa jasno začetati mej tega okraja in ne povedati, kje se žabjak začneja in kje končuje. Prvotno je bilo ime omejeno na nabrežje. To sklepamo iz iz nastanka imena. Zgodovinarji si razlagajo, da se je ime razvilo tako: žabji jek — žabjek — žabjak. Kaj

pa pomeni žabji jek? Trdijo, da končnica žabjaka ni slovenskega izvora ter da se v nji skriva »Ecke«. To se zdi tembolj verjetno, ker je v sosesčini žabjaka na drugem bregu Ljubljane Jek. Ta jek pa ni dobil posebnega privednika v ožjem pomenu besede, čeprav govorimo tudi o trnovskem Jeku.

Trnovski jek je nekdanje in tudi novo pristanišče na Trnovskem pristanu. Kraj, ki se tako imenuje, je omejen res na kot ali vogal, nekoliko višje nad ustjem Gradaščice na nabrežju Ljubljane. Tam je bilo včasih zelo živahno. Še pred leti, ko Ljubljana ni bila regulirana in ko je stala začasna zapornica na spodnji strani ustja Gradaščice, so na Jeku pristajali številni tovorni čolni, naloženi z opako, kamenjem in drvini. Na Jeku je bilo pred leti tudi pristanišče športnih čolnov, čolnarna, kjer smo si izposojevali čolne. Tedaj smo videli na Jeku v Ljubljani tudi pogosto »peskolovce«, čolnarje, ki so nabirali v vodi po Gradaščici naplavljeni pesek. Ta pesek so nekateri imenovali tudi »Hrastarjev pesek« po prevozniku Hrastarju iz Mestnega loga.

Vseh teh »idel« ni več na Jeku in izgubila se tudi staro ime. Mlajši meščani ne vedo več, kje je jek. Zda je že v splošnem v rabi ime Trnovski pristan, le prevozniki in starejši Trnovčani še govorijo o Jeku. Tudi jek je bil reguliran v zvezi z regulacijo Ljubljane. Dobili smo veliko pristanišče, ki ni omejeno le na nekdanji jek, temveč se razteza od ustja Gradaščice daleč navzgor do začasne zapornice ob razvoju Ljubljane in Gruberjevega prekopu. Uporabno bo šele, ko bodo podirli začasno zapornico in ko bodo vodno uravnali z novo zapornico pri cukrarni. Po regulaciji Ljubljane ob Trnovskem pristanu ni več malega zaliva, kotička, ki so ga imenovali jek in že zato ne pogrešamo več posebnega imena. Na nekdanje »Jেকে« ob Ljubljani nas bo v prihodnosti spominjal samo še žabjak.

DNEVNE VESTI

— Nove višje tehnične šole, tečaj in razred. Zaradi večjih kreditov v proračunu Ministrstva za narodno vzgojo bo v Italiji v kratkem odprto večje število novih višjih tehničnih šol, tečajev in novih vzporednih razredov. Določena je ustanovitve 9 industrijsko-tehničnih zavodov, 21 industrijsko-tehničnih šol, 5 šol za izobrazbo žensk obrtnih mojstrov, 7 ženskih obrtnih šol, 67 trgovsko-tehničnih šol, 2 kmetijsko-tehničnih zavodov, 7 kmetijsko-tehničnih šol, 16 reformiranih srednjih obrtnih šol, 48 dveletnih obrtnih tečajev in še nekaj drugih podobnih tečajev. V skladu s povečanim številom učencev bo odprto 148 novih vzporednih razredov. Tako bo tehnično šolstvo, ki se deli na kmetijsko-tehnično, industrijsko, trgovsko, mornarsko in obrtno-tehnično, obsegalo skupno 2388 zavodov, šol in tečajev. S povečanimi krediti bodo mogli nekateri zavodi in šole obnoviti tudi svoje zastarele ali izrabljene učne pripomočke.

— Načrt za nove železniške gradnje. Med železniškimi deli, ki se bodo v kratkem začela v Italiji navaja Agit naslednja: 1. gradnja enotirne proge Carbonia—Villamassargia na Sardiniji, dolge 23 km, ki bo služila za dovoz premoga iz rudnika

nove pokrajine — ter njih obnove in prenovitev. Obenem pa bo njegova naloga poskrbeti za njihovo izpopolnitev ter ustvariti nove možnosti za umetniško gledališko ustvarjanje. Upravni svet novega zavoda je imel predvčerajšnjim svojo prvo sejo, na kateri je podal minister za ljudsko kulturo eksp. Pavinoli podrobna navodila za bodoče delovanje. Minister Pavinoli je povelj predstavitve nove ustanove dr. Nikolaju de Piro, ki je glavni gledališki ter glasbeni ravnatelj. Nenavadno srečo je imel ribič Josip Bignone iz Genova. V enem dnevu je zajel na svoji motorni ribiški ladji devet ton rib.

— Denarja nikar v žimnice! Številni varčevalci imajo navado, da hranijo pri varčevanju denar po žimnicah. Izkušstvo je pokazalo, da to ni priporočljivo. O tem se je sedaj prepričala tudi 53 letna posestnica Avgustina Botto iz okolice Mondene. Ko je hotela te dni prešteti svojih 12.000 lir, ki jih je imela shranjene v svoji žimnici, je s strahom opazila, da je denar izgubil. Reva je vsa obupana pohitela h karabinerjem, ki so že zaprli nekega Josipa Zuanellija, ki je osumljen, da je ubog skromni Bottovi ukradel vse njene večletne prihranke.

— Zanimiv pojav na umetnem jezeru. Pri Napoliju je umetno jezero pr Mostri, na katerem opazajo sedaj zanimiv pojav. Površina je dobila polno rdečo barvo, ki prehaja ob oblačnih dnevih v prijetno vijoličasto barvo. Slične pojave so opazili tudi pri nekaterih švicarskih in nemških jezerih. Domnevajo, da gre za pojav posebne alge, ki so jih pustile pasti v jezero ptice selivke.

— Smrt znanega italijanskega akademika. V Bolgiji je umrl znan italijanski akademik prof. Mario Betti, ravnatelj glavnega kemičnega zavoda bolognske univerze. Pokojni znanstvenik je bil tudi predsednik kraljeve akademije znanosti. Rojen je bil 21. marca 1875 v Bagniju di Luca; l. 1941 je bil imenovan za senatorja. V zadnjem času je njegov sloves zelo narasel zaradi odkritja na torišču takozvane kemičnega vitalizma.

— Junaki častnik je umrl. V Bariju je preminil junaki častnik Pier Domenico Schiavi, ki so ga poznali zlasti v Istri. Udeležil se je italijansko-turške vojne 1911-12, potem svetovne vojne 1915-1918, operacij v Cirenai 1926-27 ter sedanje vojne. Italijanski listi proslavljajo ob njegovi smrti njegovo vojaška junaštva.

— Novi italijanski zakonik bo preveden v španščino. Prevod bo oskrbel poseben odbor pravnikov, ki je bil imenovan na predlog znanstvenikov, članov zavoda političnih ved v Madridu.

— Vojna razstava je bila odprta v Milanu. Svoja dela je razstavil slikar legionar Daniel Fontana ter drugi slikarji, vojni ranjenci. Razstavo, ki bo trajala do 23. t. m., je otvoril predsednik zveze vojni ranjenec.

— Posušanje sovražnih radijskih postaj na Hrvaškem še vedno prepovedano. Hrvaški pravosodni minister je ponovno opozoril javnost, naj se strogo ravnava po predpisih o posušanju radijskih postaj. Predpisi iz junija lanskega leta o prepovedi sovražnih radijskih postaj so še vedno v veljavi. Kdor bi teh predpisov ne izpolnjeval, bo strogo kaznovan.

— K trgovinski pogodbi med Nemčijo in Hrvaško. Nemški zunanji minister je odredil, da velja začasno od 15. aprila dalje 31. marca sklenjena prva dopolnilna pogodba k trgovinski pogodbi med Nemčijo in Hrvaško.

— Predpisi o bilancah v Srbiji. Srbski ministrski svet je izdal uredbi, po kateri smejo podjetja, zavezana javnemu polaganju računov, vnašati v svoje bilance vrednost po vojni povsem ali deloma uničene imetja.

KINO MOSTE SNEGULJČICA

v Carboni v pristanišče Cagliari. Načrt, ki določa 40 milijonov lir izdatkov, je bil že odobren. 2. Prestavitve železniškega kolodvora v Savoni in njegovo povezanje s progami v Genova, Ventimiglio, Torino in savonsko pristanišče. S tem bo dokončno urejeno važno železniško križišče v Savoni, ki je središče pomembnega industrijskega področja. Stroški so predvideni na 120 milijonov lir in bosta zanje prispevali zneske država in občina. 3. Izpopolnitev železniške mreže na področju Rima. Povezani bodo med seboj tiburtinski in sv. Petra kolodvor kakor tudi Maccareški kolodvor z litorijskim premikalnim kolodvorom. Zgrajena bo dvotirna proga v dolžini 44 km in bodo znani stroški 330 milijonov lir. 4. Gradnja proge Ellera—Taverhella. Ta proga se bo odcepila od že obstoječe proge Perugia—Chiusi in bo služila za boljšo zvezo Perugia s prestolnico in s Sieno, obenem pa tudi za prevoz premoga iz rudnika v Trabbiamu in Nolfi.

— 14 gostiln je bilo zaprtih v Rimu, ker niso mogli lastniki izkazati odrezkov krušnih izkaznic za gotove količine kruha.

— Nagradni likovni umetniki. Za najboljšo umetnino, razstavljene na umetnostni razstavi v Veroni, so prejeli nagrade: slikar Vittorio Bagattini je prejel Ducejevo nagrado; kipar Berto Zampieri je prejel Ducejevo nagrado; slikar Nardo Trentini in kipar Nino Gattardi sta prejela strankino nagrado; slikar Leone Minassian in kiparka Maria Trevisani sta dobila nagrado korporacijskega ministra.

— Madžarski vojniki gostje mesta Firenze. V Firenzi je prispeła skupina madžarskih vojni ranjenec, ki so bili povabljeni po firenški mestni občini, da se udeležijo pomembnih glasbenih prireditev »Florentinskega glasbenega maja«.

— Prvo nagrado tripolitanske loterije je prejel mladi častnik Lambert Plinio. Srečko je kupil s št. 59.534 ser AX v Tarisiju. Prva nagrada znaša tri milijone lir. Drugo nagrado dobi lastnik št. 93.556, ser. O; nagrada je dva milijona lir. Tretjo nagrado v znesku enega milijona lir dobi oni srečnik, ki ima srečko št. 26.424 serija O. Četrta nagrada znaša 500.000 lir, prejme jo lastnik srečke št. 75.042 ser. A. Štev. srečke 52.199 serija E je prinesla kupcu četrta milijona lir. Razen tega je še 20 nagrad po 20.000 lir.

— Nova gledališka kulturna ustanova. S svojim delovanjem je pričela nova italijanska gledališka ustanova, zavod za ljudsko kulturo. Naloga novega zavoda bo skrbeti za vsa gledališča v Italiji — vključno

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA • TELEFON 22-41
Po velikem uspehu filma »Lut v temi« z ALIDO VALLI, prinašamo njen najnovejši in le bop film:

Nevidne sponke
Alido Valli, Carlo Ninchi, Andrea Checchi, Carlo Campanini.

Vitez brez imena
V gl. vlogah: Amedeo Nazzari, Mariella Lotti itd.

Dva tigra
Massimo Girotti, Sandro Ruffini.

— Italijansko darilo Hrvaški. Zgodovinski krstni kamen kralja Venčeslava, dragocen starinski predmet, ki je bil v 17. stoletju prenešen iz Dalmacije v Venecijo je dobila zda v dar Hrvaška. Ta narodna umetnina bo v drugi polovici maja v Veneciji svečano izročena hrvaškemu zastopstvu in prenešana v Zagreb.

— Nove cene koruze na Hrvaškem. Urad za cene na Hrvaškem je določil nove cene koruze najboljši kakovosti in koruze s primestjo največ 2 odstotka slabega zrna na 43 kun 100 kg, prevzeto po prevzemniku iz vagona, tovarne ladje ali skladišča.

— Nov grob. Včeraj je umrla v Trebnjem posestnica ga. Marija Jutraš. Pokojna je bila daleč naokrog znana in priljubljena. K večjemu počitku jo položijo jutri na pokopališču v Trebnjem. Bodi ji lahka zemlja, težko prizadetim svojim naše iskreno sožalje!

— Novi Radion. Kupci se opozarjajo, da nima »Novi Radion«, ki se je zadnji čas na trgu pojavil, s prejšnjim »Radionom« tistih Schicht prav ničesar skupnega. Zato ne prevzame tistih Schicht nobene odgovornosti za kvaliteto novega izdelka.

Iz Ljubljane

—lj Umrl so v Ljubljani ob 8. do 14. t. m. Vilhar Franciška, 72 let, vdova železničarja, Podlimbarskega ul. 21, Visočnik Slavica, 21 let, dijakinja, Masarykova c. 58, Košir Uršula, roj. Žitko, 75 let, žena vpk. železničarja, Aljaževa ul. 16, Accetto Stanislava, 11 mesecev, hči klep. pomočnika, Brdo 24, Glasč Marija, 66 let, kuharica, Japljeva ul. 2, Blaganje Milan, 33 let, mehanik, Celjska ul. 13, Horn Anton, 82 let, pekar, Japljeva ul. 2, Turk Slava, vdova rudniškega kem. inženirja, Streliška ul. 22, Čadež Matej, mestni oficijal v p. Gosposvetska c. 10, Pintar Rozalija, sestra Osita, 64 let, usmiljena sestra sv. Vine. Pav., Slomškova ul. 20, Vrankar Marija, roj. Angiolli, 79 let, zasebnica, Japljeva ul. 2, Podgornik Marjeta, 11 mesecev, hčerka drž. uradnika, Rožičeva ul. 31, Jaklič Lovro, 76 let, tovarn. delavec, Japljeva ul. 2, Mrak Alojzija, 38 let, postrežnica, Hrenova ul. 9, Poljanec Franciška, roj. Lavrič, 57 let, zasebnica, Polakova ul. 13, Saksa Amalija, roj. Mozetič, 75 let, žena pošt. zvan. v p., Knafljeva ul. 3, Znidaršič Kristina, 21 let, hči posestnika, Vidovdanska c. 9. — V ljubljanski bolnici so umrli: Remškar Jernej, 71 let, žel. čuvaj v p., Viška c. 77, Klopčič Marija, 57 let, učiteljica, Jegličeva c. 10, Kogovšek Marija, 1½ leta, hči delavke, Čevca 25 pri Dol. Logatcu, Kramarič Franc, 75 let, davčni izvrševalec v p., Cermelj 212, Westermayer Ana, roj. Prelovšek, 71 let, zasebnica, Tesarska ul. 3, Tepež Anton, 74 let, major v p., Knafljeva ul. 3, Presoli-Ipavic Alojzij, 70 let, višji davčni upravitelj v p., Novo mesto, Bras Franc, 62 let, hišni posestnik, Svinjsko 5, obč. št. Rupert pri Novem mestu.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj V nedeljo ob 16. in 18. uri sta prvi predstavi novega 21. programa v »Veselim teatru«. Nevaren obisk, nahodna rodbina, ljubljanski fiktaker, Jurjeva ženitev in še marsikaj zabavnega bo vseboval naš novi spored, zato naj ne bo nikogar, ki bi si ga ne ogledal. Premiera bo toplot v nedeljo ob 16. uri, konec ob 17.30, naslednja predstava prične ob 18. uri in konča že ob 19.30, tako, da je omogočeno priti k nam tudi onim, ki stanujejo izven centra Ljubljane. Eno uro in pol smeha brez vsake pavze si lahko privoščite v nedeljo v »Veselim teatru«.

—lj Ljubljanski komorni kvartet, ki ga tvorijo naši umetniki violonist Albert Dermelj, čelist Cenek Sedlbauer in pianist Marijan Lipovšek, bo priredil pod okriljem Glasbene Matice ljubljanske koncert v petek, dne 22. t. m. v veliki Filharmonični dvorani. Izvajal bo dela: Corellija, Beethovna, Škerjancina in Novaka. Začetek koncerta bo ob četrta na 7. Predprodaja vstopnic ob ponedeljka dalje v Matici knjižarni.

—lj Splošna gospodarska zadruga železničarjev Ljubljanske pokrajine (krajko: Zegoza) obvešča svoje člane kakor tudi člane Malega gospodarja, ki so naročili fižolove prekrije, da se iste razlejujejo za vse naročnike samo v soboto dne 16. t. m. proti izdanemu začasemu potrdilu vplačanega zneska.

Iz pokrajine Trieste

— Junaška smrt trestinskega atleta. Na polju slave je padel kaporal Josip d. Eri, star 29 let. Pokojni je bil znan atlet Dopolavorovega »Aegata«, narodni prvak v grško-rimski rokoborbi. Rodom je bil iz Trieste.

— 20 milijonov lir za triestinske univerze. V okviru splošne odredbe, ki se nanaša na stavbna dela pri posameznih univerzah, je za stavbna dela triestinske univerze določena vsota 20 milijonov lir. Kakor smo že svoj čas poročali, je novi univerzitetni kompleks že precej dograjen in bo med najnovejšimi stavbnimi deli v Triestu.

— Prve češnje na trgu. Na triestinskih trgih so se že pojavile prve letošnje češnje. Sicer so prve češnje vodene in njihova rdeča barva je medla. Letošnje pa so nenavadno, polne, sočne in okusne. Tudi rdeča barva je polna. Ljudje jih zelo kupujejo. Prišle so iz Napolija.

— Operetna skupina »Lombardoe« v Triestu. Včeraj je pričelo v dvorani Politeama Rosetti gostovanje znane operetne skupine »Lombardoe«. Upriporili so kot prvo Lombardoevo opereto »Cin-Cin-La«.

— Produkcije v glasbenem ateneju. Včeraj popoldne je bila v triestinskem glasbenem ateneju prva produkcija zavodovih gojencev. V Dopolavorovem gledališču »A. Casalin« pa je bila produkcija klasičnih in arhitekturnih plesov, ki so jih izvajale najboljše zavodove gojence.

— Cene mesa. V smislu razglašene cene, na oslede v Triestu ter pokrajini veljavne sledeče cene: volovsko in goveje meso kg po 15.50, 12 in 10 lir; teletina brez kosti kg po 26 lir; koštrunovina in jagnjetina 14.80 in 17.80 lir za kg.

— Ribičev nezgod. Ko je na trgu Libertà stopal iz tramvaja 6letni ribič Matej Rangua je po nesrečnem naključju padel ob rob pločnika in se poškodoval po vsem telesu. Prepeljali so ga v bolnico kraljice Helene.

— Operne predstave v Politeama Rosetti. Prvihodni teden bodo uprizarili na odru Politeama Rosetti znameniti operi »Madame Butterfly« ter »Cavalleria rusticana«.

— Podaljšanje filovijske proge 10. Spričo naraščajočim prometnim potreb v podaljšku Scoglietta je bila filovijska proga št. 10 podaljšana do kompleksa novih vseučiliških zgradb.

— Nagrade najboljšim pekom. Jutri v nedeljo ob 11. uri bo izročil prefekt Tamberini razpisane nagrade vsem zmagovalcem pri tretjem natečaju za najboljšo peko kruha v območju triestinske mestne občine.

— Prošenje v vili Revoltella. Jutri na praznik sv. Pasquala bo prošenje v kapeli vile Revoltella, združeno s slovesno mašo v smislu intencij ustanoviteljke barona Pasquala Revoltella.

— V baziliki sv. Justa bo jutri cerkvena proslava papeževskega srebrnega škofovskega jubileja. Škof Santin bo daroval pontifikalno mašo s pričetkom ob 10. uri.

— Monfalonski delavci so zbrali 23.202 lir za rodbine padlih, ki so pripadali bataljonu »Gemonae«.

Kako so označeni židje v Bolgariji

Poročali smo že, da bodo v Bolgariji zaposlili židje pri gradnji železnice. Na delo so poslali 3.300 židov židov. In 31. letom starosti. Nadzorstvo nad njimi ni bilo poverjeno židom samim, temveč bolgarskim paznikom. Z odlokom ministrstva javnih del se prvič uvaža v Bolgariji poseben židovski znak. Židje, zaposleni pri gradnji železnice, bodo nosili na levih rokavih 12 cm široke trakove.

Bolgarski notranji minister je pa odredil, da smejo židje posečati bolgarska letovišča samo s posebnim dovoljenjem policijskih oblasti. Slednje tudi odločajo, kako dolgo smejo židje ostati v letoviščih. Policijska ura za židje, ki je bila lani določena na 21. ostanje tudi letos v veljavi. V Bolgariji so potrebni vedno novi ukrepi proti židom. Oblasti so deloma zaplenile imetje 148 židov v mestu Russe, ker ga niso bili pravilno prijavili.

OBISK

Debela tetka je prišla k nam na obisk in je rekla šestletni Fančki, ki sta bili nekaj trenutkov sami v sobi:

— To me pa res vesel, Fančka, da tako mirno sediš.

Fančka je začela pojasnjevati:

— Da, moram mirno sedeti, ker se mame boji...

— I, česa pa naj se boji?

VINO JE STRUP — MEDICA ZDRAVILO
Tako povedo izkušeni ljudje, ker sta zdravje in življenje dragocene, čuvajte ju in pijte le zdravilno Ambrozevo medicino, katero dobiti le v Medarni — Ljubljana — Židovska ul. 6.

PREMOG DRVA
L. Pogačnik
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-59

— Boji se, da bi se ti, tetka, vsedla na tale šibki stol, pa moram jaz na njem ostati toliko

Od sladkorne pese do sončnic

Kaj so pridelovali včasih na Barju in kaj pridelujejo zdaj — Od preizkušanja k rednemu pridelovanju

Ljubljana, 15. maja

Na jugu Ljubljane se razprostira okrog 20.000 ha plodna zemlja. Nanjo gledamo že dolgo kakor na obljubljeni deželo. O njej mnogo govorimo in še več pričakujemo od nje. Že naši predniki so videli veliko prihodnost Ljubljanskega barja. Mi pa obžalujemo, da se ta prihodnost približuje tako počasi. Nekateri, ki Barja dobro poznajo, mislijo, da so dovolj le predlogi in malo dobre volje, pa se bo velika ravnina spremenila v paradiz. Celo nekateri strokovnjaki so včasih gledali na kmetijska vprašanja precej navno. Ko pa govorimo o Barju, ne smemo nikdar pozabiti, da njegova zemlja še ni primerno izboljšana, to se pravi, da še niso gotova melioracijska dela; ne smemo pa tudi pozabljati, da ni mogoče uporabljati vse barjanske zemlje za samo pridelovanje žita, kakor tudi ne kratkoročno določati, kaj bi naj pridelovali. Če bi naj pridelovali na Barju samo žito — ko bi bili izpolnjeni že vsi drugi pogoji —, bi bila za to potrebna posebna organizacija. Ali je mogoče doseči s samo besedo, da bodo posestniki vsi hkrati začeli pridelovati samo žito? Za ta namen je potrebno že načrtno gospodarstvo, ki se mu morajo posamezniki strogo podrediti.

Pridelovanje na Barju pred 100 leti

Barje je bilo dolgo kmetijsko neizkoriščeno, odnosno neuporabljivo za obdelovanje, ker je bila zemlja zamokvirana in neprestano ogrožena po poplavih. Šele po prvih večjih osuševalnih delih pred dobrih sto leti so lahko mislili na naselitev na Barju. Podrobna melioracijska dela na Barju so se začela, ko je bila leta 1826 imenovana krajevna komisija za osuševanje Barja. Takoj po prvih podrobnih osuševalnih delih so začeli tudi izkoriščati barjansko zemljo. Že prva leta, od leta 1829 do 1836, so pridelovali žito, krompir in sojivo. Med žitom so pridelovali največ rži, ki se je tudi najbolj obnesla. Na drugem mestu po količini pridelka je bil oves, na tretjem krompir, na četrtem ajda in na zadnjem ajda. Tedaj so pridelovali tako malo pšenice, da skoraj ne pride v poštev. Že tedaj so pridelovali sorazmerno mnogo zelja. V prvih 32 letih obdelovanja Barja, in sicer od leta 1829 do 1861, je znašala vrednost vseh pridelkov na Barju v tedanji valuti 2.351.723 gid.

Številni pridelovalni poizkusi

Na Barju so delali že v prejšnjem stoletju številne pridelovalne poizkuse, da bi ugotovili, katere rastline se dobro obnesejo na barjanskih tleh. Osuševalna komisija je vodila že od 1. 1837 dnevnik o napredku osuševalnih del in o pridelkih v posameznih letih. Smotno obdelovanje barjanske zemlje in pridelovalni poizkusi večjega obsega in pomena so se pa začeli šele v začetku tega stoletja, po ustanovitvi Društva za pospeševanje in obdelovanje Barja. Prvi društveni predsednik je bil strokovnjak dr. E. Kramer, ki je napisal tehtno razpravo o Barju 1. 1905 pod naslovom »Das Laibacher Moore«. Za njim je prevzel vodstvo društva tudi znamenit strokovnjak, ravnatelj kmetijsko-kemijskega preiskovalnega inštituta v Ljubljani, inž. J. Turk. Tudi on je pisal mnogo o Barju in organiziral številne pridelovalne poizkuse. Iz društvenih izjav je razvidno, da je bilo društvo res zelo delavno in da je opravilo mnogo pionirskih del, čigar sadovi so dandanes očitni. Delali so poizkuse z gnojenjem in gojili so razne rastline. Ustanovili so tudi drevesnico, ki je zalagala številne Barjane s sadnim drevjem; od tistih časov je tudi sadjarstvo na Barju pomembna kmetijska stroka in večina starejšega sadnega drevja v barjanskih vaseh izvira iz društvene drevesnice.

Kako je bilo s sladkorno peso

Da so na Barju delali tudi poizkuse s sladkorno peso, je precej dobro znano. Ni pa znano dovolj, kakšni so bili uspehi teh poizkusov. Nekateri strokovnjaki in Barjani trdijo, da barjanska zemlja ni primerna za pridelovanje pese — ne krmišne in ne sladkorne, češ da pesa raste bolj nad zemljo kakor v zemlji. Trdili so tudi, da podnebje na Barju prav tako ni ugodno za pridelovanje sladkorne pese. Zda si pa oglejmo, kaj je ugotovilo društvo pri poizkusnem pridelovanju. Na srednje dobri, a premalo osušeni barjanski zemlji je bilo pridelano na hektar 209 stotov pese, ki je vsebovala 35,28 q sladkorja. Na dobro osušeni barjanski zemlji je dalo 475 q sladkorne pese 83,08 q sladkorja na hektar. Na lahki ilovnati zemlji je bilo pridelano 327 q pese, ki je vsebovala 58 q sladkorja. Povprečen pridelok pese na dobri in osu-

šeni barjanski zemlji znaša na hektar 300 stotov pese, ki vsebuje 50 q sladkorja. Bivša dravska banovina je porabila na leto 2000 vagonov sladkorja. Če bi nam dal hektar barjanske zemlje 50 q sladkorja, bi morali sladkorno peso pridelovati na 4000 hektarjih dobre barjanske zemlje. Sprevidimo torej, da bi nam Barje lahko dajalo dovolj sladkorne pese. Če bi Ljubljana imela tovarno sladkorja, bi naši pokrajini ne bilo treba uvažati sladkorja; surovine zanj bi nam dajalo Barje. Nekateri strokovnjaki tudi trdijo, da je podnebje na Barju dovolj ugodno za pridelovanje pese, češ da je od maja do avgusta dovolj padavin, kolikor jih pesa potrebuje, in navadno ne preveč. Tudi odstotek sladkorja na Barju pridelane pese je precej visok.

Pridelovanje krompirja

Tudi s poizkusnim pridelovanjem krompirja na Barju so bili zadovoljni. Razlika med barjanskim krompirjem in krompirjem, pridelanim v »mineralnih« tleh, znaša v skrobu samo 0,7 %. V splošnem je pa bilo dognano, da je barjanski krompir enakovreden v mineralni zemlji pridelanemu krompirju, če ga celo ne prekaša. V rahli in lahki zemlji dela krompir debele gomolje. Zadnja leta pridelujejo na Barju zgodnji krompir bintje, vrsto nizozemskega izvora. V splošnem so zelo zadovoljni z njim. Za krompir ni znan noben račun strokovnjakov, koliko bi ga dalo Barje, če bi ga pridelovali v večjem obsegu na škodo drugih kultur. Toda dovolj pomembna ugotovitev je, da je barjanska zemlja primerna za pridelovanje dobrega krompirja. Tega se Barjani tudi dobro zavedajo in zato tudi ni treba šele propagirati, naj pridelujejo krompir.

Dobro se je obnesla kruzna

Ne da bi delali kakšne posebne poizkuse, se je izkazalo, da na Barju dobro uspeva tudi kruzna. Pridelujejo je sorazmerno glede na obdelano zemljo mnogo več kakor drugje v ljubljanski okolici in tudi več kakor v mnogih krajih na Dolenjskem. Zda ko Barja ne ogražajo več tako povodnji, ker se voda mnogo hitreje

odteka po poglobljeni Ljubljani, ljudje tudi lahko sade več kruzne, ne da bi tvegali, da jim bo pridelek uničila voda. To pa velja seveda tudi za krompir, ki je prejšnja leta pogosto zgnil v mokri zemlji. Pridelovanje kruzne je zdaj še posebno velikega pomena, ko je kruzna moka pomemben živež. Včasih so naši kmetje pridelovali kruzno v glavnem za živinsko krmo. Nekateri priporočajo pridelovanje kruzne na Barju v velikem obsegu, da bi se lahko razvila širokopotezna prašičereja, češ Barje bi lahko dalo toliko kruzne, da bi pridelali dovolj prašičev za kritje maslobo v vsej pokrajini.

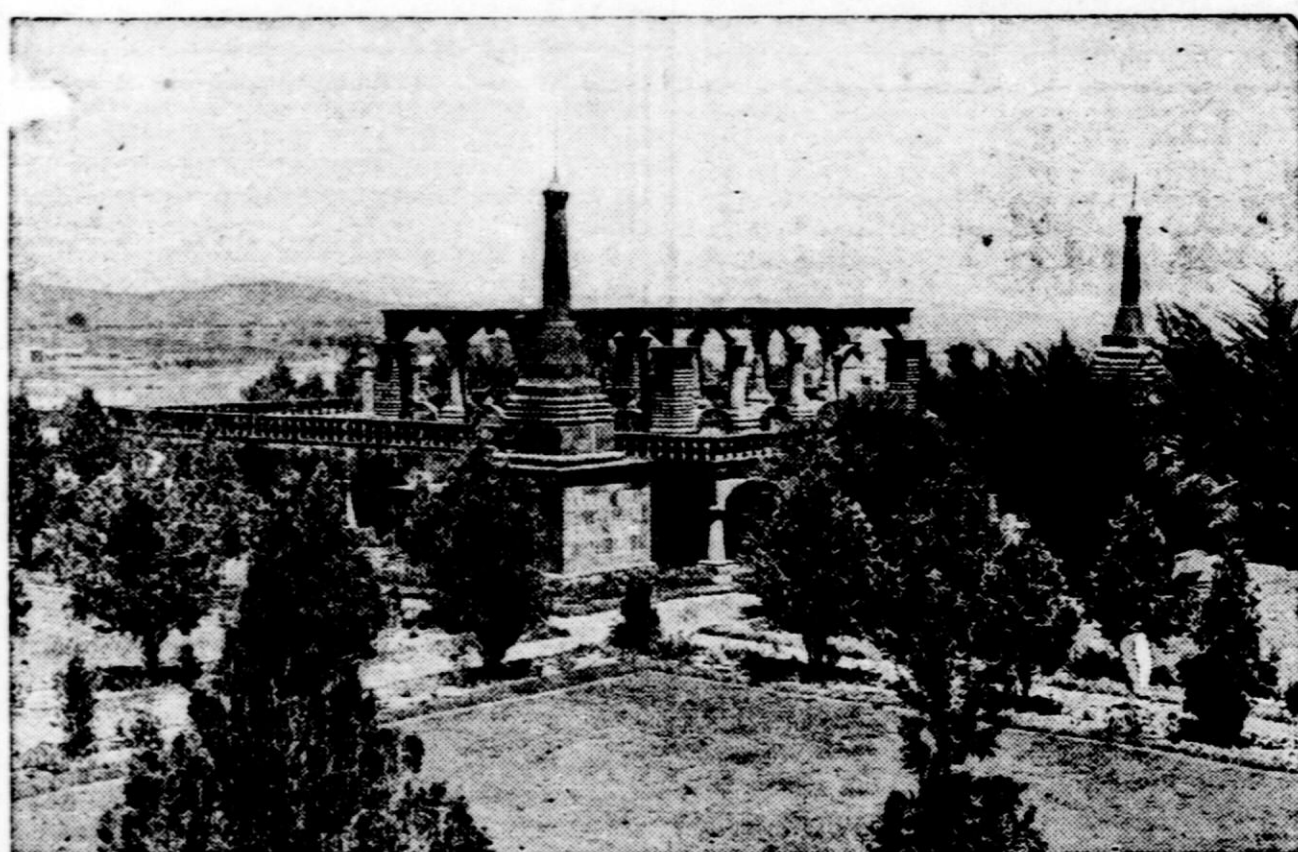
Zda po solnčnice

Zdi se, da bo imela propaganda za pridelovanje solnčnic še največ uspeha med vsemi novejšimi načrti. Tovarna olja je sklepala s pridelovalci posebne pogodbe in nudila jim je tudi seme. Če bi kdo organiziral pridelovanje drugih pridelkov na Barju podobno, bi imela propaganda najbrž tudi večji uspeh. Pridelovanje solnčnic na Barju je treba vsekakor pozdraviti, zlasti dandanes. Izračunano je bilo, da bi lahko na Barju pridelali dovolj solnčnih jedrc za izdelovanje olja, kolikor ga potrebujemo v naši pokrajini. Pridelovanje solnčnic na Barju v večjem obsegu bo zda menda edina večja sprememba; tudi Barjani kot kmetje so precej konservativni. Tako lani v splošnem niso pridelovali nič novega in razmerje med posameznimi vrstami pridelkov je ostalo v glavnem nespremenjeno. Tudi zemlje ni bilo v splošnem obdelane več. Barjanski kmet mora pač računati s strogo omejenimi zemljišči kakor vsi kmetje; zemljo mora razdeliti na posamezne pridelke in nikdar mu je ne ostane preveč, zlasti ne za poizkusno pridelovanje. Vendar se Barjani precej prilagajajo potrebam ljubljanskega trga in se prilagajajo. To se kaže zlasti v tem, da pridelujejo precej sojive in zelenjave. Pogoji za pridelovanje zelenjave so na Barju še posebno ugodni, zlasti za pridelovanje kapusnic.

Vse to, kar smo našli, razen sladkorne pese, bodo letos pridelovali na Barju. Zemlja je dobro obdelana in prva spomladna dela so v glavnem končana.

Gospodarski pomen Madagaskarja

Francoska kolonialna uprava se je začela šele v zadnjih letih zanimati za gospodarstvo tega velikega otoka

Grobica ministrskega predsednika Rainilaiarony na Madagaskarju

Madagaskar, ki so se na njem izkrcale angleške čete, je po velikosti četrti otok na svetu. Zda je torej še ta otok potegaven v vrtnice vojne vihr. Madagaskar meri 610.000 kv. kilometrov in od Bozambika na vzhodni obali Afrike ga loči 400 km širok preliv. Zemljepisno ta otok gotovo ne spada k afriški celini, temveč je osamljen. Prebivalcev šteje okrog 3.800.000. Vse otok je visoka planota. Na severu so pogorja visoka do 2800 m, nižji zapadni del otoka ima izrazito tropično podnebje, medtem ko

so na visoki planoti, kjer znaša povprečna letna temperatura 20 do 30 stopinj, pogoji za naselitev Evropecev ugodni, zlasti še, ker so noči precej hladne.

Francoska kolonialna uprava se je šele zadnje čase začela bolj zanimati za gospodarske razmere Madagaskarja in v tem pogledu je dosegel znanje uspeha. Madagaskar ima več dobrih naravnih pristanišč. Glavno mesto Tananarivo je zvezano po železnici s pristaniščem Tamatava na vzhodni obali. Po statistiki iz leta 1936 ima Mada-

gaskar okrog 860 km železnic. Zadnja leta pred sedanjno vojno so Francozi posvečali večjo pozornost gradnji avtomobilskih cest kakor železnikom. Cestno omrežje Madagaskarja meri okrog 25.000 km.

Podlaga vsega gospodarstva je seveda poljedelstvo. Glavna hrana prebivalcev Madagaskarja je riž, ki ga pridelujejo največ v vlažnejšem vzhodnem delu otoka. Letni pridelek znaša okrog 500.000 ton. Leta 1937 so že izvozili iz Madagaskarja 3200 ton posebnega dobrega riža. Poleg riža pridelujejo na Madagaskarju tudi mnogo manjoke. Leta 1937 so izvozili iz Madagaskarja 18.400 ton suhe manjoke in nad 4200 ton manjoke moke. Francoska vlada je z uspehom pospeševala tudi pridelovanje kruzne in leta 1937 so jo izvozili že 34.000 ton. Največjo pozornost pa posvečajo zadnja leta pridelovanju kave. Leta 1927 so izvozili iz Madagaskarja 5000 ton kave, leta 1936 že 27.800, leta 1938 pa 32.000 ton. Neke vrste monopol ima Madagaskar v proizvodnji vanilije. 18 % vse svetovne proizvodnje vanilije prihaja iz Madagaskarja. Leta 1937 so izvozili iz Madagaskarja 313 ton vanilije. Velika gospodarska panoga Madagaskarja je tudi pridelovanje dišav in tobaka.

Madagaskar ima tudi visoko razvito živinorejo. Domačini radi rede tudi prašiče. Goveje živine ima Madagaskar zda okrog 7.000.000 glav. Precej razvita je tudi rejna ovac in angorskih koz. Za pridelovanje mesa so na razpolago tri tovarne. Leta 1937 je šlo iz Madagaskarja 4113 ton mesnih konzerv in 8402 toni zmrazjenega mesa. Poleg tega so izvozili 350.000 živalskih kož. Madagaskar ima tudi ugodne pogoje za razvoj lesne industrije in čebelarstva. Leta 1937 so izvozili iz Madagaskarja 498 ton voska.

Velikega gospodarskega pomena za Madagaskar je tudi rudarstvo. Zlata so pridobili leta 1935 na tem velikem otoku 434 kilogramov, leta 1937 pa 374 kg. Večega pomena je pridobivanje sljude in grafit. Madagaskarski grafit je mnogo boljši od ceylonskega. Izvoz je znašal leta 1937 že 12.500 ton. Za madagaskarsko sljudo se posebno zanimajo Združene države. Madagaskar je tudi domovina nekaterih dragih kamnov.

Zunanja trgovina Madagaskarja se je zadnja leta ugodno razvijala, a nedvomno gospodarski razvoj otoka še ni dosegel vrhunca. Doslej je bila pa največja ovira pomankanje delovnih moči. Francija je hotela na široko odpreti vrata priseljencem iz Indokine in Kitajske. Te načrte pa je prekržila vojna.

Železniški promet v Švici

Po nedavno objavljenih podatkih so znašali dohodki švicarskih zveznih železnic lani 452 milijonov frankov in so bili za 55 milijonov višji kakor predlanski. Kar se tiče računa dobičkov in izgub, ki kaže v celoti finančne pogoje delovanja švicarskih železnic je treba poudariti, da so imele švicarske železnice od svojega začetka pa dosedaj 17 proračunskih zaključkov s skromnim dobičkom, 22 pa je bilo deficitnih. Zlasti so bile znatne izgube v letih od 1914 do 1922 in od 1931 do 1938.

Promet je znatno porasel tako po številu potnikov. Prevoz blaga se je lani dvignil blaga. Leta 1941 so švicarske zvezne železnice prepelele 144 milijonov potnikov ali okoli 20 milijonov več kakor l. 1940. Je to nov rekord, med tem, ko je bil prejšnji dosežen l. 1928, ko je potovalo 128 milijonov potnikov. Prevoz blaga se je tam dvignil na 23 milijonov ton, torej za 3 milijone ton več kakor l. 1940. Povprečno so prepelele železnice lani dnevno 400.000 potnikov in 60.000 ton blaga. Švicarsko železniško omrežje meri 2900 km. (Agit.)

Japonski tisk

V poročilih iz Japonske slišimo vedno znova ime »Domei«. Tako se imenuje velika japonska poročevalska agencija. Njeno polno ime se glasi »Domei Tsushin Sha« (Združene poročevalske agencije). Dne 1. septembra 1936 so se namreč vse japonske poročevalske agencije združile v eno podjetje. Nad 3000 uslužbencev je zda zaposlenih v agenciji »Domei«. Samo na Japonskem ima to podjetje okrog 50 podružnic, vseh 500000 potnikov pa tudi v inozemstvu. Tudi večina japonskih listov je v Evropi malo znana. Poznamo jih samo po imenu, pa še tako ne vseh. Se manj pa poznamo pomen njihovih imen. »Niči Niči« pomeni »Od dne do dne«. »Asahi Šimbun« pomeni »Jutranjik«. »Kokumin Šimbun« je »Ljudsko glasilo«. »Yomiuri Šimbun« pa »List za čitanje in prodajo«. Na Japonskem izhaja dnevno 1124 listov. Najstarejši japonski list »Asahi Šimbun« je bil ustanovljen pred 62 leti. Japonski dnevni tisk torej še nima posebno bogatih tradicij, saj je razmeroma še mlad. Kot edini list na svetu

ima »Asahi Šimbun« letišči uredniški urad, ki leta med prestolnico in bojišči. Pisanje članov in razvijanje fotografskih posnetkov se opravi na povratku letala, ki preleti z 11 uredniki in fotografi 210 km na uro. »Asahi Šimbun« izhaja v 3.200.000 izvodih. Približno tako veliko naklado imata tudi lista »Osaka - Mainishi - Šimbun« in »Tokio-Niši-Simbun«.

Pridelovanje lanu v Srbiji

Jugovzhodna Evropa je za pridelovanje lanu posebno ugodna. To velja zlasti za Bačko, pa tudi za Banat, Moravsko dolino in okolice Leskovca v Srbiji. Tu sicer še ne pridelujejo mnogo lanu, toda danj so vsi pogoji za to in gotovo se bo že v bližnji bodočnosti pridelovanje lanu v teh krajih znatno povečalo. Vlada bivše Jugoslavije je nameravala zgraditi v Srbiji nad 20 tvornic za pridelovanje lanu, kar dokazuje, da se lahko proizvodnja istega še zelo poveča.

Zato je srbska vlada za letos določila povečanje z lanom zasejane površine od 10.000 na 15.000 ha. Okrajni načelniki in župani so odgovorni za to, da bo vsak kmet posejal primerno količino lanu. Na kmete so bili poslani kmetijski referenti, da pouče kmete o smotrenem pridelovanju lanu. Semenskega lanu je na razpolago dovolj. Tozadevna uredba določa, da mora vsaka kmetijska kiti lastno potrebo po tekstilnih sirovinah za proizvodnjo tkiva. Potrebno je pa, da kmetje sejejo več lanu, kakor ga potrebujejo zase, ker je dana tu ena redkih možnosti, da se dobe iz inozemstva v zameno za lan in predvno druge življenjske potrebščine. S tem je tudi računala vlada v svoji uredbi. Na posvetovanjih s producenti in zastopniki tvornic so bile lani jeseni določene cene letošnjega lanu, tako da so bili upoštevani obojestranski interesi.

Hranilne vloge v Nemčiji

Hranilne vloge pri vseh kreditnih zavodih v Nemčiji so narasle od 24 milijard mark v juniju 1940 na 55 milijard mark v marcu 1942. V 24 mesecih so se torej vloge dvignile za 31 milijard ali povprečno na mesec za 1,75 milijarde. Ta dvig je tem bolj značilen, ker je znašal v zadnjih mirnih letih povprečno le 2 milijardi letno. »Železni prihranki« so se v štirih mesecih njihove ustanovitve dvignili na 250 milijonov ali povprečno 60 milijonov mesečno. Te prihranke je prišlo 3 milijone uslužbencev. (Agit.)

36 metrov dolgi nohti

Nohti na rokah zrastejo človeku vsakih 10 dni za 1 mm. Če bi si jih človek nikoli ne postrigel, bi bili dolgi okrog 36 m, ko bi bil star 50 let. Kitajski pravilnica pripoveduje o zelo bogatem mandarinu, ki je imel res tako dolge nohte na rokah. Na Kitajskem so namreč nohti že od pamtike znak visoke časti in bogastva. Samo ljudje, ki jim delovno ni treba giniti s prstom, ker imajo brez dela vsega v izobilju, si lahko puste rasti dolge nohte. Človek, ki pa mora delati, če se hoče preživljati, seveda ne more nositi dolgih nohtov. Mnogi kitajski mandarinji nosijo še zda izredno dolge nohte. V ta namen morajo imeti posebne rokavice, da spravljajo nohte v mehke, s sviljo podložene vrečke, ker bi se jim sicer polomili.

Belgijski frank povezan z nemško marko

Nemške okupacijske oblasti so ukinile obveznost belgijske državne banke glede 40% zlatega kritja za izdane bankovce. Ta zakoniti odnos med zlatim kritjem in izdajami bankovcev je imel sedaj le še teoretičen pomen.

Ob odpravi obveznosti zlatega kritja je bil belgijski frank povezan z nemško marko in je bila tako odstranjena možnost, da bi se belgijski frank znašel v težavah napram valutam evropskih držav, ki pripadajo k nemškemu krlingru. Belgijska mednarodna trgovina in plačila se praktično namreč izvajajo samo s temi državami. (Agit.)

Aforizmi

Najbolj oddaljena pot ni vedno najdaljša, najkrajša pa ne vedno najboljša. Nekateri ljudje se morajo za svoj ugled v takozvani družbi zahvaliti okolnosti, da znajo s konji lažje ravnati kakor z ljudmi. Pravo plemstvo se ne podeduje po zakonu. Mnoge slike so manj vredne od njihovih okvirov. To vidimo tudi na ljudeh in njihovih oblekah. Odkritostnost najde vedno odprto srce. Pod najtoplejšimi kožuh najdemo pogosto najbolj mrzla srca. Predsodek je lahko utemeljen, nikoli pa ne more biti upravičen.

B. Perowne:

61

Dr. Torridon igra za vse

Roman

»In vi... vi iščete morilca gospodične Steuartove? Dobro! Le Fendu je umoril, Stefan Le Fendu, ki je do včeraj ob tri četrt na 6, ko se je ekspressni vlak ponesrečil v simpionskem predoru, držal v roki usodo moje hčerke Julije!«

Zadnje besede so utonile v trikratnem poku avtomatske pištole.

Trije ognjeni jeziki so mu šinili iz žepa. Stefan Le Fendu, z drugim imenom Haálal Said, se je opotekel, zamahnil z levico po zraku, se zgrabil z desnico za prsi, se zgzužil naprej, telebnil na obraz in negibno obležal.

XXVII. poglavje.

Kaj se je bilo zgodilo na »Ranporu«

Rdeči fes je padel mogo, ki ga je mladi doktor Roy Torridon poznal kot Haálala Said, z glave in se zatrljal po tleh. Hkratu so se oknice na stečaj odprle in sonce je planilo v sobo; a Torridon se ni ozrl. Še vedno je strmel v človeka, ki je ležal na obrazu.

Toda Emil Gouverne se je obrnil in zagledal pred seboj Beauriéra, ki se je s samokresom v roki pravkar kobalil z balkona v sobo.

»Ste bili priča vsega, kar se je zgodilo?« je vprašal Gouverne.

»Vsega,« je odvrnil Marcelléan. »Ali je mrtev?« je vprašal in pokazal na negibno ležečega Egiptčana.

»Ne verjamem,« je rekel Gouverne. »Dober strellec sem, tudi če držim pištolo v žepu. Za nič se ne bi upal pripraviti gospo Giljotino ob njeno pojedino.«

Sklonil se je k padlemu, ga obrnil na hrbet in mu potegnil desnico iz notranjega prsnega žepa. Bodalo je zaženketalo na opečnati tlak in blešče se obležalo na solcu.

Z enim kolonom na tleh je Gouverne vzdignil glavo in pogledal komisarja.

»Vidite?« je rekel. »In tole...?«

S palcem in kazalcem je prijel Said, za brčice; brčice so odstopile in bela koža se je pokazala pod njimi.

»Le Fendu,« je rekel in namenoma pogledal Roya Torridona. »Ali je v hiši kak zdravnik?«

Roy je prestregel njegove oči — in črne, globoko vrte oči Emila Gouverna — ter globoko zasopel.

»Dajte, da ga vidim.«

Ogled je bil sicer kratek, a njemu je pomagal, da se je oddahnil po dolgi napetosti.

»Nu?« je vprašal Gouverne, ko je Roy vstajal. »Ozdravel bo. Desno roko ima zdrobljeno in v ramenu mu tečita dve svinčenki. Mislimi ste, da je boljše biti previden, ko že ni šlo drugače.«

»Moral sem biti! Kakor bi bili tudi vi, da ste utegnili položiti roko na onole ravnilo, ki je videti preklicano težko.«

»Hotel sem vam razbito glavo,« je Roy pristočno priznal.

»Torej sem pravilno čital vaše misli. Vedel sem, da ste v tistem trenutku nevarni. Vse do zadnjega trenutka ste bili kmet v tuji igri. In jaz takisto, jaz, Cariguel! Zato sem razumel vaše duševno stanje, ko ste nazadnje mislili, da je prišel trenutek za udar!«

Vrata so se odprla. Stirje redarji v civilni obleki so stopili v sobo. Na Beauriérovo povelje so vzdignili ranjenca.

Gouverne se ni zmenil zanje.

»Gospod,« je rekel Brookbyju, »prejle ste rekli, da so bili vsi lanski okradenci gostje vašega lokala. Ko sem se ukvarjal s temi tatvinami, sem dognal isto. Zato je bilo zame vlezanimivo, obiskati »Soleil et Ombre«, z izgovorom, da bi rad pozdravil gospodično Brookbyjevo, prijateljico svoje hčerke. V resnici sem se tolikanj zanimal za vaše posle, gospod, da sem vas sledil tja dol v Egipt. Nisem vedel, da me samega nekdo zasleduje... da me zasleduje pravi Le Fendu.«

»Ob tistem času sem imel tajnika, Haálala Said, po imenu, Egiptčana, ki je delal z menoj že mnogo let. Ta je bil vam in vašim spremljevalkam za petami, med tem ko sem jaz čakal v Kairu, kjer sem sprejemal njegova poročila in jih proučeval. Ko me je tajnik obvestil, da se boste vkrcali v Portu

Saidu na »Ranpore«, sem sklenil, da tudi jaz odidem s to ladjo. Odpeljal sem se v Port Said, da jo počakam. Prišli ste. Tudi moj tajnik je prišel, in v njegovem spremstvu sem se z motornim čolnom prepeljal na »Ranpore«. Krenila sva naravnost v mojo kabino. Tedajci so se vrata odprla in vstopil je človek, ki ga do tistega hipa še nikoli nisem bil videl. Zaprl je vrata in mi pomolil pismo. Odprl sem ga. Bilo je od hčere, ki mi je sporočala, da sta prišla v njeno zdravilišče pri Aix-les-Thermes dva moža, ki sta ji rekla, da sem močno bolan in jo želim videti, ter jo pregovorila, da je šla z njima.

Ne Julija ne ravnatelj zdravilišča nista videla v tem nič sumljivega. Toda moža je nista odvedla k meni. Razumete?«

»Ugrabila sta jo!« je tiho vzkliknila Marija Brookbyjeva.

»Ugrabila je prava beseda, gospodična! In njeni ugrabilci so jo prisilili, da je napisala to pismo! Pisava je bila njena, o tem nisem mogel dvomiti. Pogledal sem tistega človeka. — »Kdo ste?« sem ga vprašal. Mož se je nasmešnil. Imel je rdeče lase, obraz kakor iz rumenkastega pergamenta, in črne oči, doktor Torridon, niti govora ni bilo o tem, da bi bil na enega slep. Rekel je: »Deset let me že lovite, gospod Cariguel-Gouverne. Moje ime je Stefan Le Fendu!« — Moj tajnik Haálal Said, ki je pravkar odprl kovčeg, se je ob tem imenu naglo obrnil, in Le Fendu mu je zasidil bodalo v srce. Brez besede, po bliskovito. Nič nisem utegnil storiti. Stal sem kakor okamenel. Le Fendu mi je rekel: